

Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS Vizyon Çalıştayı Sonuç Raporu

KKTC Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu
Türkiye Bilişim Derneği
Aralık 2024

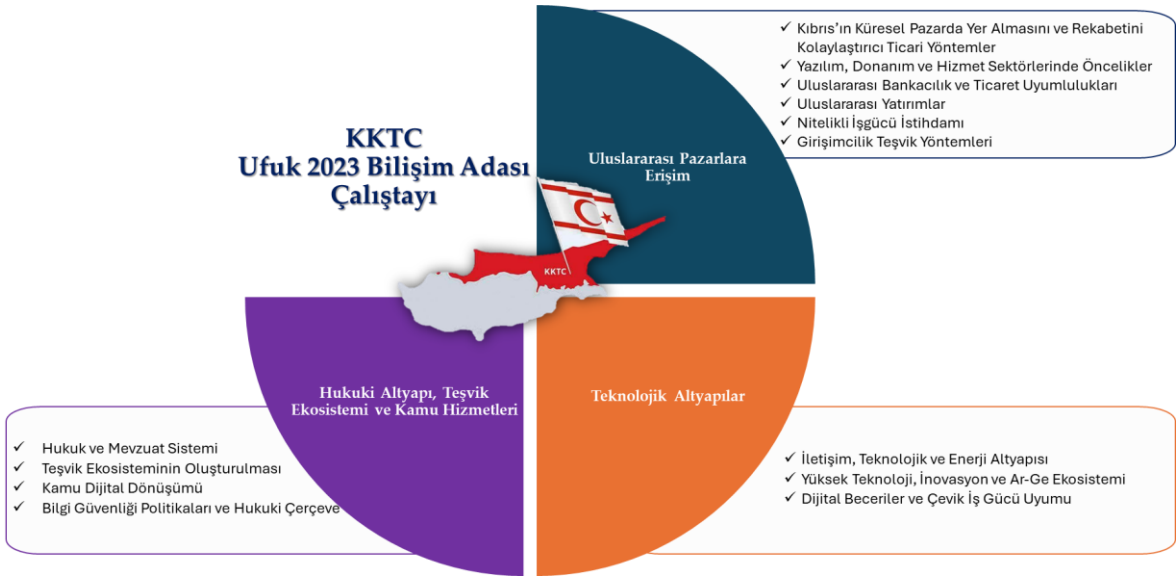

KKTC
BAYINDIRLIK
VE ULAşTIRMA
BAKANLIğI

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE
HABERLEşME KURUMU

Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS

Dijital yetenekler aracılığıyla
tüm vatandaşlar ve iş dünyasına
yapay zekâ ve yeni teknolojiler ile destekli,
kullanıcı odaklı, basit, kesintisiz ve güvenli
kamu hizmetleri sunmak,
refah düzeyi yüksek bir Kıbrıs Türk toplumu için
dünya ile entegre güçlü bir dijital ekonomi
yaratmaktır.

KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanının Mesajı

Değerli Katılımcılar,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin dijitalleşme yolculuğunda önemli bir kilometre taşına daha tanıklık etmekteyiz. "Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS" vizyonu, ülkemizin teknoloji ve dijitalleşme alanında dünyada örnek bir merkez olmasını hedeflediğimiz bir vizyonumuzdur. Bu vizyon, yalnızca teknolojik altyapımızı güçlendirmekle kalmayacak, aynı zamanda toplumsal refahımızı arttıran, ülkemizi dijital çağın gereksinimlerine hazır hale getiren önemli adımları da atmamızı sağlayacaktır.

Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı olarak, bu vizyonun oluşturulmasında ve gerçekleşmesinde kritik bir rol üstleniyoruz. Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında atacağımız her adım, KKTC'nin sürdürülebilir büyümesini ve dijital dünyada rekabetçi bir konuma gelmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda, güçlü bir bilişim altyapısının kurulması, hızlı internet erişimi, fiber optik ağlar ve modern telekomünikasyon çözümleri ile halkımıza en kaliteli hizmetleri sunma gayreti içindeyiz.

"Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS" vizyonu, sadece teknoloji altyapısının gelişmesiyle sınırlı kalmayıp, dijital devlet uygulamaları, yapay zekâ, siber güvenlik ve AR-GE çalışmalarını da kapsamaktadır. Bu vizyonu gerçekleştirmek için atacağımız adımlar, kamu hizmetlerinin dijitalleşmesini hızlandırarak vatandaşlarımızın günlük hayatını kolaylaştıracak, ülkemizi uluslararası yatırımcılar için cazip bir merkez haline getirecektir.

Dijitalleşme süreci yalnızca teknolojik altyapı ile sınırlı kalmamalı, aynı zamanda eğitim ve insan kaynağına da odaklanmalıdır. Gençlerimizin dijital becerilerle donatılması, iş gücümüzün bu dönüşüme uyum sağlaması büyük önem taşımaktadır. Bakanlık olarak, eğitim kurumlarımız ve özel sektörle iş birliği içinde, gençlerimizi ve geleceğin liderlerini bu dönüşüme hazırlamak için çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Yüksek teknolojiye dayalı inovasyon ekosistemini güçlendirmek, ülkemizin dijital dönüşümünde kilit bir rol oynayacaktır.

Bakanlığımız, bu süreçte tüm paydaşlarla birlikte hareket ederek altyapı yatırımlarını hızlandırmakta ve KKTC'yi bir bilişim adasına dönüştürme yolunda kararlı adımlar atmaktadır. Vizyonumuz, dijitalleşen dünyada halkımıza daha güvenli, kesintisiz ve modern hizmetler sunarak refah seviyesini yükseltmek ve ülkemizi bölgesel bir teknoloji üssü haline getirmektir.

Bu rapor, Türkiye ve KKTC'den akademisyen, bürokrat ve uzmanlardan oluşan 200'e yakın kişinin ortak bilgi ve akıl süzgecinden geçerek şekillenmiş olup, gelecekte atacağımız adımlara ışık tutacak önemli bir rehber niteliğindedir. Bu raporun hazırlanmasında ülkemizi en baştan beri destekleyen Türkiye Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Mehmet Fatih KACIR'a, raporun hazırlanmasına öncü olan Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumumuz ile Türkiye Bilişim Derneği'nin değerli yöneticilerine ve emeği geçen tüm uzmanlarımıza şahsım ve bakanlığım adına sonsuz teşekkür ederim. Bakanlık olarak bu vizyonun her aşamasında gerekli tüm desteği sağlamaya ve ülkemizi dijital çağın önde gelen aktörlerinden biri yapmaya kararlıyız.

Prof. Dr. Erhan ARIKLI

KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısının Mesajı

Değerli Katılımcılar,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin dijital dönüşüm vizyonunu desteklemek ve önüne yeni fırsatlar açmak üzere hayata geçirilen “Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS” vizyon alışması, KKTC’nin geleceğı için önemli bir mihenk taşı niteliğı taşımaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde, Milli Teknoloji Hamlesi vizyonu doğrultusunda son 22 yılda bilişim alanında büyük tecrübe ve kazanımlar elde etmiştir. Bu anlayış ve tecrübeyle, KKTC’nin dijital dönüşüm yolculuğuna destek olmaktan büyük bir gurur ve mutluluk duyuyoruz.

Dünyada teknolojinin sınırları ortadan kaldıran etkileri, uluslararası rekabeti daha zorlu hale getirirken bir yandan da ülkeler için de önemli fırsatlar yaratmaktadır. Bu fırsatların en iyi şekilde değerlendirilmesi için, kamu ve özel sektörün bir araya geldiğı “Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS” Vizyon alıştayı’nı, KKTC’nin dijital geleceğini inşa etme yolunda önemli bir adım olarak görmekteyiz. Çalıştayda ortaya konan stratejik öneriler ve vizyoner hedefler, KKTC’nin bölgede öncü bir bilişim merkezi olma potansiyelini ortaya koymaktadır.

Türkiye, son yıllarda yenilikçilik ve kamu dijital dönüşümü alanında kaydettiğı başarılarla dünyada önemli bir yer edinmiştir. WIPO Küresel Yenilik Endeksi gibi teknoloji dünyasında gündemi belirleyen uluslararası raporlar tarafından da dikkat

ekildiği zere Türkiye, Küresel Yenilik Endeksi'nde son 11 yılda 31 basamak, e-Devlet Hizmetleri Endeksi'nde ise 54 basamak yükselerek bu alanlardaki başarısını ortaya koymuştur. Bu başarılar, Türkiye'nin Ar-Ge ve yenilik ekosistemindeki güçlü altyapısının bir sonucudur. Bu tecrübeyi KKTC ile paylaşmak ve ortak çalışmalarla iki ülkeyi daha ileriye taşımak temel hedefimiz olacaktır.

Bilişim sektörü, sürekli yenilenen teknolojik trendlerle büyüyen bir alan olarak KKTC'ye benzersiz fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatların başarıya dönüştürülmesi hedefiyle tasarlanan "Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS" vizyonunun hayata geçirilmesi için, dijital altyapıdan yapay zekya, veri güvenliğinden eğitime kadar geniş bir yelpazede Teknofest, Deneyap Atölyeleri gibi başarısını ispatlamış projelerin benzerlerinin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Bu sürecin, sadece altyapı projeleriyle değil, aynı zamanda dijital becerilerin geliştirilmesi ve uluslararası yatırımcılar için cazip bir ekosistem oluşturulması ile desteklenmesi önemlidir. Gençlerin bu vizyonu hayata geçirecek yetkinliklere ulaşması, eğitim ve inovasyona yapılacak yatırımlarla mümkün olacaktır. Bu raporda yer alan neriler, KKTC'nin dijital dönüşüm sürecinde kritik bir rehber işlevi görecektir.

"Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS" vizyonunun hayata geçirilmesine liderlik eden KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı Sayın Prof. Dr. Erhan ARIKLI başta olmak üzere emeği geçen tüm Kurum ve Kuruluşları Bakanlığımız adına tebrik ederim. Bu vizyon doğrultusunda hazırlanan bu değerli raporda büyük payı bulunan KKTC Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu ile Türkiye Bilişim Derneği başta olmak üzere, emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum. KKTC'nin dijital geleceğine ışık tutacak bu rapor, dost ve kardeş iki ülkenin ortak başarısının bir simgesidir. Gelecekte de KKTC ile omuz omuza çalışmaya, bu kıymetli vizyonu gerçekleştirmek için dostlarımıza destek vermeye devam edeceğiz.

Saygılarımla,

Zekeriya OşTU

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı

KKTC BTHK Başkanının Mesajı

Değerli Katılımcılar,

“Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS” Vizyon Çalıştayı KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı himayesinde Türkiye Bilişim Derneği ve Kurumumuz iş birliği protokolü kapsamında gerçekleşmiştir. Bu rapor çalıştayda ortaya konan önemli tartışmaları ve sonuçları sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalıştay, kamu, sivil toplum, özel sektör, üniversiteler ve birçok uzmanın katkılarıyla ortaya çıkmıştır.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanı’nın yakın ilgisi ve desteği, katılımcılarda büyük bir heyecan ve umut oluşturmuş, somut sonuçlara ulaşma inancını artırmıştır. Türkiye Bilişim Derneği’nin tecrübesi sayesinde, çalıştayda değerli analizler ve sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçların devlet politikası olarak kabul edilmesi ve izlenmesi, bilişim sektörünün ve dijitalleşmenin ülkemizde gelişmesi için ne denli önemli olduğunun bir göstergesi olacaktır.

Bilişim adası olma hedefimiz doğrultusunda, haberleşme altyapıları kritik bir öneme sahiptir. Geçtiğimiz yıllarda mobil haberleşme alanında atılan adımlar, 4G teknolojisinin hayata geçirilmesi ve 5G lisanslarının imzalanmasıyla önemli bir ilerleme kaydedilmiştir. Ayrıca, fiber altyapı yatırımları ve FTTH projeleri üzerine yapılan çalışmalar, bilişim adası vizyonunun gerçekleştirilmesi için elzemdir.

Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle ve uzaktan çalışmaya başlanmasıyla birlikte dünyada ve ülkemizde gerek yazılım, gerek donanım alanında ciddi bir iş gücü ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Sektöre özel eğitimler artırılmalı ve desteklenmelidir. Yazılımcı

yetiştirme, yapay zeka ve siber güvenlik gibi güncel konulara odaklanarak sağlık, turizm, yeşil enerji ve tarım gibi alanlarda AR-GE çalışmalarının desteklenmesi gerekmektedir. Üniversitelerin potansiyeli ve genç nüfusun teknolojiye ilgisi, bu hedeflere ulaşmamızda büyük bir avantaj olacaktır.

Yurt içindeki uzmanlarla birlikte yabancı uzmanlar ve yabancı şirketlerle yapılacak iş birlikleri, hedeflenen sonuçlara ulaşmada kritik bir faktör olacaktır. Bu nedenle, iş birliklerine her zaman açık ve talepkar olmalıyız.

Dijitalleşme ve e-devlet çalışmalarının hayata geçirilmesi bilişim adası olma yolunda mihenk taşlarından biri olduğu gerçeğiyle, bu çalışmaları hızlandırmalı ve sonuçlandırmalıyız.

Bu çalıştay ve sonuçları, bilişim sektöründe atılacak adımlar için bir rehber niteliğindedir. Kurumumuz, Türkiye Bilişim Derneği'nin de desteğiyle bundan sonraki süreçte bilişim adası olma hedeflerinin destekçisi ve takipçisi olacaktır. Tüm katılımcılara, destek verenlere ve bu sürece katkı sağlayan herkese teşekkür eder, saygılar sunarım.

Doç. Dr. Kadri BÜRÜNCÜK

KKTC BTHK Başkanı

TBD Genel Başkanının Mesajı

Değerli Katılımcılar,

Türkiye Bilişim Derneği olarak kardeş ülke Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile birlikte hazırladığımız “Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS Vizyon alışma Sonuç Raporu”nu yayımlamanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu raporla, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin dijital yolculuğunu ortaya koyarak "Bilişim Adası" olma Vizyonunu ortaya çıkardık. Bu rapor geleceğin bilişim dünyasında Kıbrıs'ın yapay zekâ başta olmak üzere yeni teknolojilerin merkezi olması anlamında yol haritası olacaktır. Bu alışmayla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin geleceği için atılan adımları somutlaştırmak bizim için büyük bir anlam taşıyor.

Raporun temel dayanağını dijitalleşme ve yapay zekânın toplumları dönüştüreceğine olan inancımız oluşturuyor. KKTC'nin dijital potansiyelini ortaya çıkarmak ve bu potansiyeli küresel bir bilişim merkezi hâline getirmek için; kamu idareleri, özel sektör, akademi ve sivil toplumla özverili bir çalışma yürüttük. Bu alışma, sadece bir yol haritaları sunmakla kalmıyor aynı zamanda güçlü bir iş birliği zeminini de sağlamlaştırmıştır.

Raporda; özellikle bilgi güvenliği politikalarının geliştirilmesine, dijital becerilerde insan kaynağına ve teknolojide öncü olma gibi kritik konulara odaklandık. Bu alanlarda sunduğumuz önerilerle, KKTC'nin bölgesel ve küresel düzeydeki rekabet gücünü artırmayı amaçladık. Bu rapor, Kuzey Kıbrıs'ın uluslararası dijital ekonomide etkin bir oyuncu olmasını sağlayacak bir yol haritasıdır.

Bu çalışmaya katkı sunan herkese, Türkiye Bilişim Derneği ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu adına en samimi teşekkürlerimi sunarım. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, KKTC Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı'na, rapora sağladığı değerli katkılar ve yönlendirmeler için şükranlarımı belirtmek isterim.

Raporun hazırlanma süreci özveriyle çalışan Türkiye Bilişim Derneği ve KKTC Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumuna sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışma sırasında değerli fikir ve önerilerle bu projeye katkı sağlayan tüm uzmanlarımıza ve sektör temsilcilerimize teşekkür ederim. Ortaya koyduğunuz çözüm önerileri bu raporun başarısında kilit rol oynamıştır.

Bu raporun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bilişim adası yolculuğunda bir dönüm noktasın olacağına inancımız tamdır. Geleceğe yönelik hedeflerimiz doğrultusunda atılacak adımlar, bu raporda çizilen Vizyon ile uyumlu olarak şekillenecektir. Bu çalışma, sadece bugünün değil, geleceğin dijital dünyasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin güçlü kılacak ve geleceğe taşıyacak çözümleri bünyesinde barındırmaktadır.

Hepimizin ortak emeğiyle ortaya çıkan, bu raporda başarıda katkı sunan herkese bir kez daha teşekkür ediyor, gelecekte de birlikte daha büyük başarılarla imza atmayı diliyorum. Son olarak şunu da belirtiyim ki bu raporun uygulama aşamalarının takipçisi ve destekleyicisi olacağımızın sözünü veriyoruz.

Saygılarımla,

Rahmi AKTEPE
Türkiye Bilişim Derneği
Genel Başkanı

İÇİNDEKİLER

KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanının Mesajı	2
TC Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısının Mesajı	4
KKTC BTHK Başkanının Mesajı	6
TBD Genel Başkanının Mesajı	8
İÇİNDEKİLER	10
GİRİŞ	12
KÜRESEL EĞİLİMLER ve DÜNYADAKİ GELİŞMELER	15
KKTC MEVCUT DURUM	20
Hukuksal Durum	20
Kıbrıs Türk Sanayi Odası ve Kıbrıs Türk Ticaret Odası Teşvik Programları	20
Yatırım Teşvikleri	20
Dijital Devlet	21
İletişim, Teknoloji ve Enerji Altyapısı	22
Teknoloji Geliştirme ve Beceri Kazanımı İçin Yeni Nesillerin Hazırlanması	24
Yüksek Teknoloji, İnovasyon ve AR-GE	24
Dış Ticaret	24
İşgücü	25
İstihdam	25
İşyeri İstatistikleri	26
Doğrudan Yabancı Yatırımlar	27
Uluslararası Yatırımları Çekmek İçin Teşvik ve Yöntemler	27
Yatırımcılar için Teşvikler	28
Nitelikli İşgücü Yetiştirme ve İstihdam Ortamının Oluşması	29
Girişimcilik Ekosisteminin Oluşturulması	29
Stratejik Konum	30
Nitelikli Bilişimcilerin Yetiştirilmesi	30
KKTC 2033 VİZYONU SÜRECİNDE YAPILMASI ÖNERİLERİLEN KONULAR	32
Stratejik Planlama ve Koordinasyon	32
Bilişim Sektörü	32
Düzenleyici Ortamların Oluşması için Reformlar	34
Bilgi Güvenliği	37
Kamu Dijital Dönüşümü	38
İnsan Kaynağı ve İşgücü Geliştirme	40
Uluslararası İlişkileri Geliştirme ve İş Birlikleri	43
İletişim, Teknoloji, Enerji Altyapısı Yatırımları	45
Bankacılık Sistemi	48
Paydaşlar ve Görevleri	48
EYLEM PLANI	50

Hedefler İtibariyle Eylemler	50
A. Bilgi Güvenliği Politikaları ve Hukuki Çerçevenin Belirlenmesi	50
B. KKTC Hukuk ve Mevzuat Sisteminde Yapılması Gereken Düzenlemeler	50
C. Bilişim Adası Teşvik Ekosisteminin Oluşturulması için Yapılması Gereken Çalışmalar	51
Ç. Kamu Dijital Dönüşüm	51
D. Bilişim Adası Olma Yolunda İletişim, Teknolojik ve Enerji Altyapı Gerekliliklerinin Belirlenmesi	52
E. Bilişim Adası Yolculuğunda Yüksek Teknoloji, İnovasyon ve Ar-Ge Ekosisteminin Oluşturulması İçin Gereklilikler	52
F. Dijital Beceriler ve Çevik İş Gücü Uyumu: "Teknoloji Geliştirme ve Beceri Kazanımı İçin Yeni Nesillerin Hazırlanması"	53
G. Kıbrıs'ın Küresel Pazarda Yer Almasını ve Rekabetini Kolaylaştırıcı Ticari Yöntemler, Yazılım, Donanım ve Hizmet Sektörlerinde Önceliklerin Belirlenmesi	53
H. Uluslararası Bankacılık ve Ticaret Uyumlulukları İçin Yapılması Gerekenler	53
I. Bilişim Adasında Uluslararası Yatırımlar, Nitelikli İşgücü İstihdam ve Girişimcilik Teşvik Yöntemlerinin Belirlenmesi	54
Katılımcılar	55

Bu rapor, KKTC Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu ve Türkiye Bilişim Derneği nezdinde KKTC'de düzenlenen Ufuk 2033 Bilişim Adası Kıbrıs Vizyon Çalıştayı sonucunda Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC uzmanlarının katkılarıyla oluşturulmuştur. Raporda yer alan içeriklerin sorumluluğu Türkiye Bilişim Derneği'ne aittir ve KKTC'nin resmi görüşleri olarak yorumlanamaz.

Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS Vizyon Çalıştayı'nın yapılmasına destek olan KKTC TELSİM, KKTC TURKCELL, TÜRKKEP, RePG, KIBRIS VAKIFLAR İDARESİ, TTG, DEMOAJANS, MİYEANDİ, NUCLEUS SOFTWARE ve NETHOUSE' a teşekkür ederiz.

GİRİŞ

Ufuk 2033 Bilişim Adası Kıbrıs Çalıştayı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı himayesinde, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu (BTHK) işbirliği ile 6 Haziran 2024 tarihinde Concorde Tower Otel Lefkoşa'da Türkiye Bilişim Derneği, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KKTC kamu, özel sektör, akademi ve STK temsilcilerinden oluşan yüz altmış dört (164) uzmanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayı temel amacı; dünyadaki benzer başarılı örnekler gözönünde bulundurularak, KKTC'nin bilişim ve yüksek teknoloji alanında bir cazibe merkezi haline dönüşmesi ve KKTC halkının refah seviyesinin bilişim teknolojileri aracılığıyla yükseltilmesi olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede çalıştay için aşağıda belirtilen on (10) masa oluşturulmuş ve her masaya en az bir kolaylaştırıcı atanmıştır;

- Masa 1: Bilgi Güvenliği Politikaları ve Hukuki Çerçevenin Belirlenmesi için Yapılması Gerekenler (Av. Halil Murat BERBERER)
- Masa 2: KKTC Hukuk ve Mevzuat Sisteminde Yapılması Gereken Düzenlemeler (Av. Fehmi Ünsal ÖZMESTİK)
- Masa 3: Bilişim Adası Teşvik Ekosisteminin Oluşturulması için Yapılması Gereken Çalışmalar (İlker TABAK /Deniz TİRYAKİOĞLU)
- Masa 4: Bilişim Adasında E-devlet, Kamu Hizmetleri ve Kamu Dijital Dönüşümünün Sağlanması İçin Yapılması Gerekenler (Selçuk KAVASOĞLU)
- Masa 5: Bilişim Adası Olma Yolunda İletişim, Teknolojik ve Enerji Altyapı Gerekliliklerinin Belirlenmesi (Prof. Dr. Asım Egemen YILMAZ)
- Masa 6: Bilişim Adası Yolculuğunda Yüksek Teknoloji, İnovasyon ve Ar-Ge Ekosisteminin Oluşturulması İçin Gereklilikler (Prof. Dr. Adem ŞAHİN / Tolga TUNCER)
- Masa 7: Dijital Beceriler ve Çevik İş Gücü Uyumu: "Teknoloji Geliştirme ve Beceri Kazanımı İçin Yeni Nesillerin Hazırlanması" (Doç. Dr. Meltem ERYILMAZ)
- Masa 8: Kıbrıs'ın Küresel Pazarda Yer Almasını ve Rekabetini Kolaylaştırıcı Ticari Yöntemler, Yazılım, Donanım ve Hizmet Sektörlerinde Önceliklerin Belirlenmesi (Dr. Aydın KOLAT)
- Masa 9: Uluslararası Bankacılık ve Ticaret Uyumlulukları İçin Yapılması Gerekenler (Doç. Dr. Ayşegül AK)
- Masa 10: Bilişim Adasında Uluslararası Yatırımlar ve Nitelikli İşgücü İstihdamı İçin Teşvik Yöntemlerinin Belirlenmesi (Ertan BARUT)

Söz konusu amacın gerçekleştirilebilmesi yönelik olarak on (10) farklı başlık altında değerlendirme yapan uzmanlarımızın görüş ve önerileri aşağıda yer almaktadır;

- **Altyapı Yatırımları:** Ada genelinde güçlü bir bilişim altyapısı oluşturulmalıdır. Ada genelinde yüksek hızlı internet erişimi, fiber optik ağlar ve güçlü kablosuz bağlantılar oluşturulmalıdır. Ayrıca enerji altyapısının iyileştirilerek arz güvenliğinin sağlanması gereklidir. Teknolojik altyapı ve entegrasyonun sağlanmasına öncelik verilmelidir.

- **Kamuda Dijital Dönüşüm:** Kamuda dijital dönüşüm amacıyla e-devlet çalışmaları hızlandırılmalı ve tüm Kamu hizmetleri dijital ortama taşınmalıdır. Açık veri politikasının geliştirilmesi, Akıllı şehirler projesinin başlatılması ve Yapay zekâ geliştirme politikası ve stratejisinin ortaya konması önemlidir.
- **Eğitim ve Yetişmiş İnsan Gücü:** Bilişim adasını oluşturmak amacıyla Gençlere ve mevcut iş gücüne yönelik kapsamlı teknolojik eğitim programları düzenlenmelidir. Üniversiteler ile işbirliği yapılarak, yüksek teknolojiler alanında nitelikli eğitim programları hazırlanmalı ve Üniversite özel sektör kamu işbirliğiyle araştırma projeleri desteklenmelidir. Dijital eğitim ekosisteminin oluşturulması ve Dijital beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- **Teknoloji Geliştirme Merkezleri:** Ada genelinde oluşturulacak teknoloji geliştirme ve inovasyon merkezleri aracılığıyla yerel ve uluslararası şirketlerin inovasyon ve teknoloji geliştirme faaliyetlerini yapmaları teşvik edilmelidir. Yabancı yatırımcılar için hukuki güvence ve mülkiyet haklarının korunması sağlayacak düzenlemeler yapılmalı ve bunların uluslararası pazarda duyuracak kampanyalar düzenlenmelidir. Özel ekonomik bölgeler ve serbest ticaret alanlar oluşturulmasına öncelik verilmelidir.
- **Yatırım ve İş Ortamı:** Bilişim adası, yerli ve yabancı yatırımcılar için cazip bir iş ortamı sunmalıdır. Şirket kurma ve iş yapma kolaylığı, vergi avantajları ve teşviklerle, adanın ekonomik büyümesi ve istihdamının artırılması sağlanmalıdır. Ayrıca nitelikli yabancı işgücünün adada istihdamına yönelik politikalar oluşturulmalıdır.
- **Sürdürülebilirlik ve Çevre Duyarlılığı:** Bilişim adası yolculuğunda gerçekleştirilecek tüm teknolojik altyapılarda yeşil teknolojiler kullanılmalı, çevre duyarlılığı oluşturulmalıdır.
- **Hukuk ve Mevzuat Sistemi:** Bilişim adası yolculuğu kapsamında hedeflenen faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için uluslararası hukuka uygun yasal çerçevenin oluşturulması önemlidir. Bu kapsamda kişisel veriler, marka ve telif hakları, bilgi güvenliği, rekabet, uluslararası ticaret ve finansla erişim konularında 1.ncil ve 2.ncil mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır. Teşvik süreçlerinde karşılaşılan bürokratik engeller ve finansman sorunları tespit edilerek çözümler geliştirilmelidir. Teşvikleri destekleyen yasal düzenlemelere ve regülasyonların iyileştirilmesine öncelik verilmelidir.

Yukarıda belirtilen icraatların etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için, ufuk 2033 bilişim adası vizyonu devlet politikası haline getirilmeli ve bu vizyona KKTTC'de en üst düzeyde liderlik edecek siyasi bir otorite belirlenmeli ve sahiplenilmesi sağlanmalıdır. Bu otorite tarafından en kısa sürede; gerekli politika, strateji ve eylem planları oluşturulmalı ve izlenmelidir.

Bu görüş ve öneriler temel başlıklar olup, Türkiye Bilişim Derneği ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu temsilcileri tarafından uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenerek Raporun ilgili bölümlerinde detaylı olarak yer almaktadır. Söz konusu Rapor T.C ve KKTTC karar verici makamlara iletilecek ve kamuoyuyla paylaşılacaktır.

TBD ve BTHK olarak gerçekleştirdiğimiz bu alıştayı hayırlara vesile olmasını ve KKTC'nin bilişim ve yüksek teknoloji alanında bir cazibe merkezi haline dönüşmesine ve KKTC halkının refah seviyesinin bilişim teknolojileri aracılığıyla yükseltilmesine katkı sağlamasını dileriz.

KÜRESEL EĞİLİMLER ve DÜNYADAKİ GELİŞMELER

Dünya genelinde çeşitli ülkeler kendi bulundukları konum, güç ve imkanları doğrultusunda çeşitli teknoloji merkezleri için çalışmalar yapmakta ve imkanlar sunmaktadır. Her devlet bu imkanları belirli bir stratejik çalışma ve kararlar ortaya çıkarıp uygulamaktadır. Bu stratejiler, ülkelerin küresel teknoloji pazarında rekabetçi olmasını ve ekonomik büyümesini sağlamayı amaçlamaktadır. Her ülkenin kendine özgü avantajları ve destek mekanizmaları, teknoloji ekosistemlerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Açık kaynaklardan elde edilen bazı bilgiler ışığında ülkelerin teknoloji merkezlerine ilişkin örnekler sunulmuştur.

Günümüz dünyasında, hızlı teknolojik gelişmelerin de etkisiyle, şirketlerin ekonomik olarak sürdürülebilirliğinin sağlanması, küresel ölçekte ticaret yapabilmesi ve rakiplerinden daha avantajlı ürünler sunabilmesi ile sağlanabilmektedir. Bu da şirketlerin önemli ölçüde araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) yatırımları yapmaları, ülkedeki altyapı olanakları, nitelikli beşerî sermaye ve uluslararası ticaret ve hukuka uyumla gerçekleştirilebilmektedir.

Sürdürülebilir küresel ekonomilerin önemli gereksinimlerinden biri olan uluslararası yatırımları çekme ve yatırıma yönlendirici ortamların oluşturulması, küresel ekonomik dinamikler içinde sürekli değişen bir alan olup, çeşitli eğilimler ve beklentiler etrafında şekillenmektedir. Son yıllarda yaşanan teknolojik ilerlemeler, demografik değişimler ve ekonomik dönüşümler, bu süreçteki anahtar eğilimleri belirlemekte önemli rol oynamaktadır.

Günümüzde; yapay zekâ ve otomasyon teknolojileri, bulut bilişim hizmetleri, nesnelerin interneti (IoT) ve siber güvenlik dünyada gelişme gösteren teknolojiler olarak karşımıza çıkarken, uzaktan çalışma ve hibrit modeller, yaşam boyu öğrenme, dijital dönüşüm stratejileri ve yeşil teknoloji ve sürdürülebilirlik kavramları dünyadaki eğilimleri göstermektedir.

Gelecek 10 yıl içinde dünyadaki beklentiler;

- Yeni iş kolları ve mesleklerin ortaya çıkması,
 - Beceri uyumunun artması,
 - Küresel rekabetin artması,
 - Eğitim ve mesleki gelişimde yenilikler,
 - Dijital ve teknolojik yatırımların artması,
 - Dijital beceriler,
 - Yaşam boyu öğrenme ve sürekli eğitim ihtiyacının artması,
 - İnovasyon ve girişimcilik ve
 - Küresel iş birlikleri ve ağlar
- Şeklindedir.

Dünyada bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve dijital ekonomi için yatırımları destekleyen, uygun iklimleri oluşturan ülkelere başlıca başarılı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

Silikon Vadisi gibi teknoloji merkezleriyle bilinir ve dünya genelinde teknoloji inovasyonunda öncüdür. Yapay zekâ, biyoteknoloji, uzay teknolojileri ve finansal teknolojiler alanlarında önemli ilerlemeler kaydedilmektedir. Teknoloji şirketlerine Ar-Ge vergi kredi ve benzeri avantajlar sağlamaktadır. Girişim sermayesi ve risk sermayesi fonları oldukça yaygındır. Güçlü fikri mülkiyet hakları koruması sağlanmaktadır.

ABD, şirketlerin Ar-Ge harcamalarını teşvik etmek için sağlanan vergi kredisi şirketlerin Ar-Ge faaliyetlerine yaptıkları harcamaların belirli bir yüzdesini geri almasını sağlamaktadır.

Uzman hakemler teşvik değerlendirme sürecine dahil edilir. ABD, National Science Foundation (NSF) gibi kurumlar aracılığıyla, teşvik başvurularını değerlendiren uzman hakem panelleri oluşturur. Bu paneller, alanında deneyimli ve yetkin akademisyenler ve profesyonellerden oluşur.

Avrupa Birliği (AB)

AB, dijital ekonomi ve yeşil teknoloji alanlarına yoğun yatırım yapmaktadır. Veri koruma ve dijital tek pazar stratejileri önemli gelişmelerdir. Üye ülkeler arasında dijital ürün ve hizmetlerin serbest dolaşımı teşvik edilmektedir. GDPR ile güçlü bir veri koruma çerçevesi sunulmaktadır.

Avrupa Komisyonu tarafından yürütülen Ar-Ge ve Yenilik Projeleri İçin Fonlama programı, Ar-Ge ve yenilik projelerini finanse etmektedir. Hem küçük hem de büyük ölçekli projeler için geniş çaplı fonlama imkânı sunmaktadır.

Dijital Avrupa Programı ile dijital altyapıyı ve becerileri geliştirmeye yönelik fonlar sağlamaktadır. Bu program, dijital dönüşüm projelerini destekler ve teknolojiye yatırımı sağlamaktadır.

Startup Europe programı Avrupa Komisyonu'nun yüksek teknoloji girişimlerini, ölçek büyütme şirketlerini, yatırımcıları, hızlandırıcıları, kurumsal ağları, üniversiteleri ve medyayı birbirine bağlamaya yönelik bir girişimidir.

Girişimcilik Destekleri programı ile AB içinde yeni kurulan teknoloji girişimlerini desteklemek için mentorluk, eğitim ve finansal destek sağlamak amacıyla oluşturulmuştur ve Startup ekosistemini güçlendirmek amacıyla çeşitli teşvikler sunmaktadır.

Horizon Europe programı, başvuruları değerlendiren uzman hakemler için katı seçim kriterleri belirler. Hakemler, ilgili alanda derin bilgi ve deneyime sahip olmalıdır.

Almanya

KOBİ'ler için Ar-Ge teşvikleri programı ile küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik Ar-Ge projelerini finanse etmektedir. Bu teşvikler, KOBİ'lerin yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirmesini desteklemektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

OECD, etkili dijital hükümet stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması için 2014 yılında Dijital Devlet Stratejileri Tavsiye Kararları dokümanını yayımlamıştır. Bu öneriler, hükümetlerin dijital teknolojilerden etkin yararlanarak, kamu sektörü performansını iyileştirmek, yenilikçiliği teşvik etmek ve vatandaş katılımını artırmayı amaçlamak gibi önemli başlıkları içermektedir.

Birleşik Krallık

Birleşik Krallık açıkladıkları stratejik plan ile küresel bir teknoloji süper gücü haline getirerek ekonomiyi büyütme ve daha yüksek vasıflı, yüksek ücretli işler yaratmaya yönelik bir strateji planı açıkladı. Birleşik Krallık Dışişleri, Milletler Topluluğu ve Kalkınma Ofisi, düşük ve orta gelirli ülkelerde dijital teknolojilerin gelişimini destekleme planlarını özetleyen yeni bir strateji yayınladı. Yedi yıllık strateji dört başlığa odaklanıyor:

- 1) Dijital dönüşüm: Ekonomiyi, hükümeti ve toplumu dijital teknolojiler aracılığıyla katalize etmek
- 2) Dijital katılım: Dijital dünyada kimsenin geride kalmamasını sağlamak
- 3) Dijital sorumluluk: Güvenli, emniyetli ve dayanıklı bir dijital ortamın sağlanması
- 4) Dijital sürdürülebilirlik: İklim değişikliği ve çevresel hedeflerimizi desteklemek için dijital teknolojilerden yararlanmak.

Bu hedefler ulaşmak için dijital gelişimde dijital uçurum, dijital kamu yapısı, yapay zekâ ve kadın istihdamı alanlarını 4 öncelikli alan olarak sundular.

Çin

Teknoloji inovasyonunda hızla ilerlemekte olup, yapay zekâ, 5G, e-ticaret ve mobil ödeme sistemleri alanlarında dünya lideridir. Teknoloji firmalarına geniş çaplı finansal destekler ve sübvansiyonlar sağlamaktadır. Teknoloji alanında uzman yetiştirmek için güçlü eğitim ve araştırma programları mevcuttur. Teknoloji ve inovasyon için özel ekonomik bölgeler ve serbest ticaret bölgeleri oluşturulmuştur.

Danimarka

Danimarka 20 yılı aşkın süredir dijitalleşme hedeflerini oluşturmuş ve uygulamaktadır. AB'de en yüksek dijital hizmet kullanımına sahip olan ve dünyadaki kamu hizmetlerinden en yüksek vatandaş memnuniyetine sahip olan ülkelerden biri durumuna gelmiştir. Danimarka, dijital hükümet alanında küresel bir lider durumunda olup Birleşmiş Milletler e-Devlet Araştırması'nda 1. sırada ve Dünya Mutluluk

Raporu'nda 2. sırada yer almasıyla da kanıtlandığı üzere dünyanın en mutlu ülkelerinden biridir. Ulusal hükümet, belediyeler ve bölgeler, Danimarka'da yaşayanlar ve işletmeler için kamu hizmetlerinin temelini oluşturan güçlü bir dijital altyapı oluşturmak amacıyla 2001 yılından günümüze birlikte çalışmaktadır.

Hindistan

Bilgi teknolojileri ve yazılım hizmetleri sektöründe önemli bir merkezdir. Ayrıca fintech ve sağlık teknolojileri alanlarında büyüme gözlenmektedir.

Güney Kore

5G teknolojileri, robotik, biyoteknoloji ve yarı iletkenler alanlarında dünya lideridir.

Japonya

Japonya Waseda Üniversitesi Dijital Hükümet Enstitüsü tarafından 18'nci Waseda-IAC Yıllık Dünya Dijital Devlet Sıralaması Araştırması 2023 yılında yapıldı. 10 göstergeye göre değerlendirilen ülkeler içinde Danimarka birinci sırada yer alırken, Kanada'yı 2. sırada İngiltere 3., Yeni Zelanda 4., Singapur 5., Güney Kore 6., ABD 7., Hollanda 8., Estonya 9. ve İrlanda 10. sırada yer aldı.

Bu ülkelerin, Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin “Kimse Geride Kalmasın” sloganını takip ederek hem vatandaş odaklı yaklaşım/talep odaklı tek durak hizmetlerinde hem de yapay zeka, 5G, blockchain vb. dijital teknolojilerin kullanımında başarılarının arttığı görülüyor.

Araştırma sonucunda, gelişmekte olan pek çok ülkenin, mali, teknik ve diğer kısıtlamalar nedeniyle ideal dijital devlet dönüşümünde amaçlanan seviyeye ulaşamadığı tespit edildi.

Singapur

Singapur hükümeti, teşvik ve destek programlarını hızlı ve bürokratik engellerden arındırılmış bir şekilde yürütmektedir. Özellikle Start-up SG Tech programı, başvuruların hızlı bir şekilde değerlendirilmesini ve ödemelerin zamanında yapılmasını sağlamaktadır.

Estonya

Estonya, e-Residency ve diğer dijital hizmetler aracılığıyla, teşvik başvurularının ve ödemelerinin şeffaf ve izlenebilir olmasını sağlamaktadır. Dijital sistemler, başvuruların ve ödemelerin hızlandırılmasına yardımcı olmaktadır.

İsrail

İsrail'de Yozma Programı, başvuruların hızlı bir şekilde değerlendirilmesi ve ödemelerin zamanında yapılması ile bilinmektedir. Bu, yenilikçi projelerin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesine olanak tanımaktadır.

Kanada

Kanada Araştırma Konseyi (NRC), teşvik başvuruları değerlendirirken farklı disiplinlerden uzmanları bir araya getirir. Bu, projelerin çeşitli açılardan değerlendirilmesini sağlar.

Türkiye

Türkiye'de Ar-Ge ve Yenilik Faaliyetlerine Yönelik Teşvikler, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar), Bilişim Sektörüne Özel Hibe ve Kredi Programları ve Yabancı Yatırımcılar için Teşvikler kapsamında bilişim sektörünü desteklemek amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler ve teşvik programları bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak kamunun dijital dönüşümüne öncülük etmek, Dijital Türkiye (e-Devlet) hizmetlerinin sunumuna aracılık etmek, kurumlar arası iş birliğini artırmak ve bu alanda koordinasyonu sağlamak" görevi 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisine verilmiştir.

Kamu yönetiminin kullanıcı odaklı hizmet sunumu noktasında etkinleştirilmesi bakış açısıyla, kamu hizmetlerinin Dijital Türkiye (e-Devlet) üzerine taşınmasına devam edilmekte olup, kullanım ve maliyet etkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Haziran 2024 tarihi itibarıyla e-Devlete entegre 1054 kurum ve 8291 hizmet bulunmakta olup kayıtlı kullanıcı sayısı 65.951.089'dir.

KKTC MEVCUT DURUM

Hukuksal Durum

Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS Vizyon hedeflerinin hayata geçirilmesi amacıyla yapılacak yasal düzenlemelerin yapılması ve süratle hayata geçmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Ancak; konunun önceliklendirilmesi bakımından mevcut yasal düzenlemelerin etkinliğinin artırılması için gerekli yaptırımların çalıştırılması ve kurumsal yapılanmaların hayata geçirilmesinin sağlanmasının gerektiği değerlendirilmektedir.

KKTC Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası

Bu Yasanın amacı, üniversiteler, Ar-Ge kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği yaparak, ülke sanayinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, yazılım yapmak veya geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bir buluşu veya bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek veya ileri teknoloji sağlayacak, KKTC ekonomisine uluslararası alanda rekabet gücü kazandıracak ve yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır.

Ar-Ge Projeleri, Tasarım Projeleri ve Yenilik Projeleri Tüzüğü

Bu Tüzük ve Yasa kapsamındaki Ar-Ge projesi, tasarım projesi, yenilik projesi başvurusunda izlenecek yöntem, istenecek bilgi ve belgeler ve bunların şekli ve içeriği, uygulanacak süreler, değerlendirme, Onay Belgesine ilişkin hususlar, matbu formlar, denetleme ve uygulamaya ilişkin diğer hususları kapsar.

Kıbrıs Türk Sanayi Odası ve Kıbrıs Türk Ticaret Odası Teşvik Programları

KTSO ve KTTO gibi kuruluşlar, üyelerine yönelik çeşitli teşvik programları sunar. Bu programlar, işletmelerin finansman, eğitim ve danışmanlık ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir.

Yatırım Teşvikleri

KKTC'deki mevcut yasal düzenleme ve teşviklere baktığımız zaman; KKTC'de yatırım yapmak isteyen girişimcilere yerli ya da yabancı yatırımcı olup olmadığına bakılmaksızın, Teşvik Yasası kapsamında Teşvik Belgesi verilmek suretiyle aşağıdaki yatırım teşvikleri uygulanmaktadır:

- 1- Yatırım İndirimi
- 2- Gümrük Vergisi ve Fon Muafiyeti
- 3- Makine ve Teçhizat Alımlarında Katma Değer Vergisi Uygulaması

- 4- Arsa, Arazi ve Bina Temini
- 5- Yatırım ve ihracatı teşvik için kredi
- 6- İnşaat Ruhsatı ile İlgili Vergi, Resim, Harç ve Her Türlü Katkı Payından Muafiyet
- 7- Sermaye Artırımları ile İlgili Pul Vergisi İndirimi
- 8- İpotek İşlemleriyle İlgili Harç İndirimi.

Teşvik Belgesi Devlet Planlama Örgütü tarafından verilmektedir.

Dijital Devlet

Çıkarılan dijital kapsamlı yasalar ve Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS çalışmaları KKTC dijital dönüşüm çalışmalarına hız vereceği düşünülmektedir. Siyasi irade ve destek üst düzeyde sağlanmakta olup Türkiye tarafından Dijital Dönüşüm Ofisi ve Türkiye Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından da çalışmalara destek verilmektedir.

KKTC'nin dijital dönüşümüne yön verecek bir Dijital Dönüşüm Stratejisi ve Eylem Planı bulunmamaktadır. Ufuk 2033 Bilişim Adası Kıbrıs Vizyon çalışmaları ile Dijital Dönüşüm Stratejisi ve Eylem Planının oluşturulacağı düşünülmektedir.

KKTC'de yaşayanlar ve işletmeler için kamu hizmetlerinin temelini oluşturan bir dijital altyapı oluşturma çalışmalarına başlanmıştır.

Birlikte çalışabilirlik ve veri bütünlüğü, bilgi sunum platformları ve standartların ve dijital verilerin devlet kurumları arasında güvenli bir şekilde paylaşılması ve kullanılması için çalışmalar istenilen seviyeye gelmemiştir.

KKTC, dijital ekonomisinin geliştirilmesinde büyük işletmeler sayesinde ilerlemeler kaydetmiş olsa da dijital dönüşüm yetersiz durumdadır. E-Devlet ve kurumsal bilişim hizmetlerinin kapsamı ve kalitesi ve dijital okuryazarlığın benimsenmesi ve kullanılması önünde hala engel teşkil etmektedir.

Kamu kurum ve kurumlarında ve Bakanlıklarında dijital plan bulunmamakta olup bütünleşik devlet portalı hazır değildir.

İnternet hizmetlerinin güvenilirliği ve kullanılabilirliği yeterli seviyeye gelmemiştir.

Bilişim ve e-dönüşüm verilerine ulaşımında zorluklar yaşanmakta olup yeni oluşturulan Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumunun etkin çalışmaya başlaması ile bu olumsuzluklar ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

KKTC Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumu

“KKTC e-Devlet Yürütme Kurulu” iptal edilerek, Başbakanlığa bağlı “Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumu” d-Dönüşüm ve e-Devlet sürecinin, mevzuat çalışmaları, temel ilkeler, standart ve projelerin uygulanması hususunda ve ilgili diğer konularda Kuruma önerilerde bulunmak üzere Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Teknik Kurulu ve Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Danışma Kurulu oluşturulmuştur.

KKTC e-Devlet Kapısı

e-Devlet uygulamalarından sorumlu kurum olan TÜRKSAT, KKTC e-Devlet projesinin kapsamını;

- Kamu kurum ve kuruluşlarının e-Devlet içeriğine uygun olarak e-kurum projelerinin oluşturulması,
- Kurumların elektronik ortamda entegre olarak birbirleri ile uyumlu bir şekilde kurulacak e-Devlet altyapısı üzerinden hizmet verilmesine yönelik sistemlerin tasarlanması, kurulması, idame desteğinin sağlanması ve
- Bu yolla kamu hizmetlerinin en kolay ve en etkin yoldan, kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli bir şekilde elektronik ortamda vatandaşla ulaştırılması amacıyla gerçekleştirilecek olan tüm çalışmalar olarak tanımlamaktadır.

Devlet kurumları ve hizmet birimleri tarafından sunulan çeşitli hizmetlerin tek bir platformda toplandığı "KKTC e-Devlet Kapısı" bulunmaktadır ancak vatandaşla sunulan hizmetler daha başlangıç aşamasında olup e-Kapının lansmanı yapılmamıştır.

Türkiye Dijital Dönüşüm Ofisi koordinasyonunda yürütülen KKTC e-Devlet çalışmaları 3 ana faz kapsamında devam etmektedir.

KKTC e-Devlet Kapısına yeni e-hizmetlerin entegre edilmesine devam edilmektedir.

Elektronik kamu hizmetleri kısıtlı olanaklarla yerine getirilmektedir. İstisnalar olmakla beraber standart ve nitelikli hizmet sunumundan bahsetmek güçtür. Kamu birimleri tarafından sunulan çoğu hizmet, TÜRKSAT tarafından hazırlanan KKTC e-Devlet sayfası tarafından daha çok bilgi verme ve basit süreçli e-hizmetleri içermektedir.

Çoğu kamu kurum ve kuruluşları statik bilgiler içeren WEB sayfası aracılığıyla kurumsal bazda bilgilendirme yapılmaktadır.

Bazı kamu kurumları arasında bilgi ve belge alışverişi yapılmaktadır. Ancak değerlendirmeye temel olacak sayısal bilgiler bulunmamaktadır. Elektronik devlet uygulamasına geçiş, kamu birimlerinin benzer faaliyetlerinin ortak standartlara, niteliklere ve tek bir ortamdan erişilebilir hale kavuşturulması ile mümkün olacaktır.

KKTC e-Kapıdan 13 ana hizmet sunulmaktadır. e-Devlet uygulamalarının hayata geçirilmesi sürecinde, vatandaşların ve iş dünyasının kullanımına arz edilen kamu hizmetlerinin daha etkin ve etkili sunumunun yanı sıra, kullanıcıların bu hizmetlere erişim imkânları ve hizmetlerin kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayabilme yeterliliği de büyük önem taşımaktadır. Söz konusu hizmetlere ziyaret sayısı ve geri bildirim bilgilerine ulaşılamamıştır.

İletişim, Teknoloji ve Enerji Altyapısı

KKTC’de su, elektrik ve internet konusunda Türkiye ile bağlantıların sayısı, tek nokta arızası oluşturabilecek kadar sınırlı ve azdır. Gerek Türkiye gerek diğer ülkeler ile bağlantıların artırılması kapasite artırımı ve yedeklilik açısından önem az etmektedir.

İnternet için biri Girne, biri İskele tarafında olmak üzere Türkiye ile iki adet bağlantı bulunmaktadır. Bunlardan birinin arızalanması durumunda KKTC genelinde internet bağlantı kalitesi düşmektedir.

Enerji konusunda Kıbtek'in elinde 400MW'lık bir güç kapasitesi bulunmakta olup; ancak bunun 320MW'ını düzenli olarak arz edebilmektedir. Temel kaynağın fuel oil olmasından ötürü elektrik üretim maliyetleri çok yüksek olmaktadır.

Yaz aylarında, özellikle soğutma talebinin de çok olmasından ötürü elektrik arz-talebi dengesizliği oluşmakta, sık arızalar yaşanmaktadır.

Mevzuat, bürokratik engeller ve adadaki elektrik dağıtım şebekelerindeki teknik yetersizliklerden kaynaklanan sebeplerden ötürü elektrik üretimi ve arzı oldukça zorlayıcıdır. Örneğin tipik bir GES yatırımı için fizibilite ve projelendirme safhası bile 1.5 yıl mertebesinde sürmektedir. Benzer şekilde RES'ler için de sadece off-grid çalışmaya izin verilmekte; on-grid RES'lere izin verilmemektedir. Bu durum, KKTC tarafında hiçbir RES'in kurulmamasına sebep olmuştur/olmaktadır.

Akdeniz'in dalga rejimi, dalga enerjisinden elektrik üretimi için uygun olmadığı için Akdeniz havzasında bu şekilde bir örnek bulunmamaktadır. KKTC için de uygulanabilir olarak gözükmemektedir.

Adada herhangi bir jeotermal kaynak da bulunmamaktadır.

Bilişim altyapısı hususunda da altyapı yatırımını kimin yapacağı, hangi kurumun bu altyapıyı işletme ve bakım idame sorumluluğunu üstleneceği, sorumluluklar ve yükümlülükler konusunda belirsizlikler bulunmaktadır.

5G'ye dayalı internet ilişkin olarak: mevzuatta herhangi bir ISP düzenlemesi bulunmadığı için 5GHz'te free band'den yayın yapılmakta; dolayısıyla zaman zaman girişim (enterferans) kaynaklı performans düşüşleri gözlemlenmektedir.

KKTC'nin internet çıkışı hızı 70Gbps iken pandemide 100Gbps'e çıkmıştır; şu an mevcut trafik 150Gbps, maksimum kapasite ise 240Gbps mertebesinde. Son 1 yıldır kablolu/kablosuz internet ile ilgili sıkıntıların birçoğunun giderilmiş olduğu görülmektedir. Yeni yatırım planlamaları kapsamında 600Gbps'lık bir kapasiteye ulaşılabileceği de öngörülmektedir.

KKTC Telekomünikasyon Dairesi 120,000 abonelik bir bakır altyapısı bulunmakta olup; son yıllarda GSM'in de gelişmesi ile birlikte abone sayısı 70,000-80,000 mertebesine düşmüştür.

İmar planları ve yerleşim alışkanlıkları dolayısıyla binaların dağınık olmasından ötürü fiberoptik altyapı maliyetleri de yüksek olup bilhassa özel sektör için zorlayıcı olmaktadır.

Türkiye'ye servis verecek firmalar tarafından veri merkezleri kurulması ve işletilmesi konusunda da KKTC'nin yurt dışı sayılmasından ötürü mevzuat uygun değildir.

Teknoloji Geliştirme ve Beceri Kazanımı İçin Yeni Nesillerin Hazırlanması

Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu verilerine göre adada 2023 itibarıyla 23 üniversite kayıtlıdır. Bu üniversitelerin birçoğu, bilgisayar ve yazılım mühendisliği bölümleri dahil olmak üzere yazılım sektörüne dönük her yıl çok sayıda mezun vermektedir. KKTC'de hâlihazırda 80 programda 6.000 öğrenci bilişim alanındaki bölümlerde eğitim görmektedir.

Yüksek Teknoloji, İnovasyon ve AR-GE

Ar-Ge faaliyetleri temelde şu anda üniversitelerde yürütülmektedir; ancak KKTC ortamında proje bulma zorlukları bulunmaktadır. KKTC'de az sayıda faaliyet gösteren Teknopark benzeri yapılar mevcuttur. Yeterli düzey destek ve teşvik verilmemesinden ötürü, 2000'li yılların başından beri faaliyet gösteren bu kuruluşlar istenilen seviyeye ulaşmamıştır.

KKTC ekonomisi ağırlıklı olarak Türkiye'ye bağımlıdır. İzolasyon ve ambargolar nedeniyle bağımsız bir ekonomik güç haline gelmesi kısa vadede mümkün görünmemektedir. Siyasi belirsizlikler ve ambargo problemi yatırımcı çekmeye engel oluşturmakta ve dışa kapalı ekonomik yapıyı güçlendirerek ve ölçek sorununu da derinleştirmektedir.

Bu sorunlar yanı sıra güçlü ve sürdürülebilir bir ekonominin varlığı için sağlıklı çalışan bir finans sektörü olmazsa olmazdır. Bankacılık günümüzde yoğun teknolojik alt yapı gerektiren bir sektör haline gelmiştir. Dolayısıyla sunulan hizmet kapasitesi ve kalitesinin artırılabilmesi için öncelikle internet alt yapısı geliştirilmelidir. KKTC Merkez Bankası'nın yayımladığı güncel verilere göre toplamda 23 aktif banka bulunmaktadır.

Dış Ticaret

İhracat

KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı Ticaret Dairesi raporlarına göre 2022 yılında "Bir yıl içinde üretilen mal ve hizmetlerin parasal ifadesi" olarak tanımlanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da (GSYH) %13.3 reel büyüme kaydedildi. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH), cari fiyatlarla 73.932.783.330,4 olarak gerçekleşti. Kişi Başına Gayri Safi Milli Hasıla (FBGSMH), ABD doları cinsinden 14 bin 648 Dolar olarak gerçekleşti.

K.K.T.C.'nin 2023 Yılı Aralık ayı ihracatı, 2022 Yılı'nın Aralık ayına göre % 230.7 oranında bir artış göstererek 26,064 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılı Ocak - Aralık dönemi ihracatı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 26,92 oranında bir artış göstererek 159,473 bin dolar olarak gerçekleşmiştir.

K.K.T.C.'nin 2023 yılı Aralık ayında Türkiye'ye yaptığı ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre % 374 oranında bir artış göstererek 23,121 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. 3. ülkelere yapılan ihracat ise 2023 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre % 2 oranında bir düşüş göstererek 2,943 bin dolar olarak gerçekleşmiştir.

2023 Yılı (Ocak-Aralık) Döneminde gerçekleşen toplam ihracatın % 79.6'sı Türkiye'ye, % 1,6'sı AB ülkelerine , % 15.5' i Orta Doğu Ülkelerine geriye kalan kısmı da, Diğer Avrupa Ülkelerine, Uzak Doğu Ülkelerine ve Diğer Ülkelere yapılmıştır.

İthalat

KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı Ticaret Dairesi verilerine göre K.K.T.C.'nin 2023 Yılı Aralık ayı ithalatı, 2022 Yılı'nın Aralık ayına göre % 17 oranında bir artış göstererek 280.5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılı Ocak - Aralık dönemi ithalatı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 25 oranında bir artış göstererek 2.817 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

K.K.T.C.'nin 2023 yılı Aralık ayında Türkiye'den yaptığı ithalat bir önceki yılın aynı ayına göre % 34.3 oranında bir artış göstererek 202,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 3. ülkelerden yapılan ithalat ise 2023 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre % 12.4 oranında bir düşüş göstererek 77.7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Toplam İthalatın Önemli Mallar İtibarıyla Dağılımı (Kıymet U.S.\$)				
Mal Adı	2020	2021	2022	2023
1 Yakıt	89.837.025	169.378.112	299.046.692	330.517.657
2 Fuel Oil (Motorin)	107.768.631	142.321.127	221.922.053	106.679.850
3 Taşıt Araçları	126.979.328	110.673.459	155.273.052	321.354.693
.....				
7 Sanayi Makineleri	18.745.362	23.713.066	42.902.934	47.860.578
8 Cep Telefonları	26.645.652	28.448.716	40.815.320	50.180.760
.....				
14 Elektrik Malzemeleri	10.624.557	15.204.378	24.418.128	34.943.536
.....				
17 Bilgi İşl.Mak.ve Aks.	21.588.914	22.737.468	19.771.765	21.542.756

İşgücü

KKTC İstatistik Kurumu tarafından 2023 yılında uygulanan Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, KKTC genelinde toplam istihdam 148 211 kişi, işsiz sayısı 7 988 kişi, işsizlik oranı ise % 5,1 olarak gerçekleşmiştir.

İşgücüne katılma oranı, KKTC genelinde % 50,9 olarak hesaplanmıştır. İşgücüne katılma oranı Lefkoşa'da % 51,7 Gazimağusa'da % 48,1 Girne'de % 55,8 Güzelyurt'ta % 43,7 İskele'de % 53,8 Lefke'de ise % 37,6 olarak hesaplanmıştır.

İstihdam

KKTC İstatistik Kurumu tarafından 2023 yılında uygulanan Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, 2023 Hanehalkı İşgücü Anketi'ne göre, toplam istihdam, 148 211 kişi

olarak gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin % 1,6'sı (2 436 kişi) Güney Kıbrıs'da çalışmaktadır.

İstihdamdaki gelişmeyi açıklayan önemli bir gösterge olan istihdam oranı, KKTC genelinde % 48,3 olarak hesaplanmıştır. İstihdam oranı % 52,2 ile en yüksek Girne'de, % 35,0 ile en düşük Lefke'de gerçekleşmiştir.

Kadın İstihdamı

2023'de istihdam edilenlerin, % 34,7'si (51 408 kişi) kadınlar oluşturmaktadır. İstihdam edilen kadınların (51 408 kişi) % 90,4'ü hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Kadınların % 89,3'ü ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, % 9,3'ü kendi hesabına ve işveren, % 1,4'ü ise ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

Erkek İstihdamı

2023'de istihdam edilenlerin % 65,3'ünü (96 803 kişi) erkekler oluşturmaktadır. İstihdam edilen erkeklerin (96 803 kişi) % 68,5'i hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Erkeklerin % 82,0'ı ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, % 17,6'sı kendi hesabına ve işveren, % 0,4'ü ise ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

Kamu Sektöründe İstihdam

2023 Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre KKTC'de kamu sektöründe istihdam edilenlerin sayısı 35 844 kişidir. Toplam istihdam içinde kamu istihdamının payı % 24,2 olarak hesaplanmıştır.

İstihdam Edilenlerin Eğitim Durumu

2023 Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, KKTC genelinde istihdam edilenlerin % 16,8'i ilkokul, % 14,6'sı orta veya dengi okul (ilköğretim dahil), % 32,7'sini lise ve dengi okul, % 4,1'ini 2 veya 3 yıllık yüksekokul, % 25,1'ini 4 yıllık fakülte veya yüksekokul, % 3,3'ünü yüksek lisans (5 veya 6 yıllık fakülteler dahil), % 1,0'ını ise doktora mezunları oluşturmaktadır.

İşyeri İstatistikleri

İş Kayıtları Sistemi (İKS), ülkemizde faaliyet gösteren ve Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya katkıda bulunan girişimler ile bu girişimlere bağlı yerel birimlere ait adres, kimlik, faaliyet, tabakalama değişkenleri ve demografik bilgilerinin, idari kayıtların kullanılması ile Avrupa Birliği yönetmeliklerinde belirtilen birim ve sınıflama tanımlarına uygun olarak güncel yapıda tutulduğu bir sistemdir.

İstatistik Kurumu verilerine göre İş Kayıtları Sistemi kapsamında 23,245 Girişim ve 25,850 Yerel Birim bulunmaktadır. 21,686 girişimin tek yerel birime sahip olduğu, 1,128 girişimin 2 yerel birime sahip olduğu, 227 girişimin ise 3 yerel birime sahip olduğu görülmektedir.

Bu girişimlerin % 43.4'ü, çalışanların ise % 47.1'i Lefkoşa ilçesinde yer almaktadır. Girişim sayısı dikkate alındığında Lefkoşa ilçesini, % 23.8 ile Girne ve % 23.7 ile Gazimağusa ilçeleri takip etmektedir. Çalışan sayısı dikkate alındığında; Lefkoşa ilçesini % 28.9 ile Girne ve % 16.3 ile Gazimağusa ilçesi takip etmektedir.

Sektörel bazda girişim sayılarına bakıldığında; % 32.5 ile "Toptan ve Perakende Ticaret" ilk sırada yer alırken, bunu % 11.4 ile "Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler", % 9.7 ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri" takip etmektedir. Çalışanların ise % 22.6'sı "Toptan ve Perakende Ticaret" sektöründe yer alırken, bunu % 20.9 ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri" ve % 12.1 ile "İnşaat" takip etmektedir. Bilgi ve İletişim sektörün 479 girişim sayısı (% 2.1) ve 2,196 çalışanı (%1.4) ile 11'inci sırada yer almaktadır.

Sektörel dağılımına bakıldığında 2022 yılında ilk iki sırada "Toptan ve Perakende Ticaret" sektörü 1306, ve "Mesleki ,Bilimsel ve Teknik Faaliyetler" sektörü 389 yeni girişimler açılmıştır. "Bilgi ve İletişim" sektörü 104 yeni girişimler açılmış ve 2022 yılında kapanan girişim sayısı 10 olarak görünmektedir.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

KKTC yatırım politikasının temel amacı, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak, ekonominin rekabet gücünü yükseltmek, potansiyel kaynakları harekete geçirmek, özel teşebbüsün ekonomideki etkinliğini artırmak ve yabancı sermayeyi ülkede yatırım yapmaya özendirmeaktır.

Kalkınma politikası gereğince KKTC, ihracata yönelik sanayileri tercih etme yaklaşımını benimsemiştir. İç piyasanın küçüklüğünden dolayı yatırım politikası, mal ve hizmetlerin ihracına yöneliktir. Modern teknoloji, know-how ve yeni üretim tekniklerinin KKTC'ye transferini kolaylaştıran projelere öncelik verilmektedir.

Yatırımcılar tarafından önerilen her proje kendi değerleri üzerinden dikkate alınmaktadır. Yabancı ve yerel firmalar arasında ortak girişim şeklindeki yatırımların etkin bir şekilde desteklendiği KKTC'de yabancı yatırımcılara mülkiyet haklarının tam olarak korunmasını da içeren pek çok avantaj ve teşvikler sunulmaktadır. Devletleştirmenin bir hükümet politikası olarak benimsenmediği ve uygulanmadığı KKTC'de, özel mülkiyet haklarının vatandaşlar ve yabancı uyruklular arasında hiçbir fark gözetilmeden garanti edilmesi, Anayasa ile güvence altına alınmıştır.

Uluslararası Yatırımları Çekmek İçin Teşvik ve Yöntemler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde uluslararası yatırım ortamı, çeşitli faktörler nedeniyle karmaşık ve benzersiz bir yapıya sahiptir. KKTC'de yatırım yapmayı düşünen uluslararası yatırımcılar için avantajlar ve zorluklar bulunmaktadır.

Avantajlar:

1. Vergi Teşvikleri ve Düşük Vergi Oranları.
2. Turizm Potansiyeli.
3. Eğitim Sektörü.

4. Hukuk Sisteminin İngiliz Hukukuna Dayanması.
5. Düşük İşgücü Maliyetleri.

Zorluklar:

1. Tanınma Sorunları
2. Ulaşım ve Lojistik
3. Siyasi Belirsizlikler
4. Küçük Pazar
5. Regülasyon ve Bürokrasi
6. Şirket sahipliğindeki yasal sınırlama ve kısıtlar.

Yatırımcılar için Teşvikler

KKTC’de yatırım yapmak isteyen girişimcilere yerli ya da yabancı yatırımcı olup olmadığına bakılmaksızın, Teşvik Belgesi verilmek suretiyle aşağıdaki yatırım teşvikleri uygulanmaktadır. Teşvik Belgesi Devlet Planlama Örgütü tarafından verilmektedir.

Bu teşvikler; Yatırım İndirimi, Gümrük Vergisi ve Fon Muafiyeti, Makine ve Teçhizat Alımlarında Katma Değer Vergisi Uygulaması, Arsa, Arazi ve Bina Temini, Fon Kaynaklı Kredi, İnşaat Ruhsatı İle İlgili Vergi, Resim, Harç ve Her Türlü Katkı Payı, Sermaye Artırımları İle İlgili Pul Vergisi İndirimi, İpotek İşlemleriyle İlgili Harç İndirimi, Vergi Mevzuatı Altında Uygulanan Teşvikler ve Amortisman İndirimleri başlıklarında geniş kapsamlı olarak uygulanmaktadır.

KKTC Başbakanlık Kıbrıs Türk Yatırım Geliştirme Ajansı (YAGA), ekonomide üretimi, istihdamı, ihracatı artıran ve yeni teknoloji kullanımını getiren tüm yatırımlara önem ve öncelik vermekte ve destek olmaktadır.

YAGA tarafından belirlenen öncelikli ve ikincil öncelikli sektörler;

Öncelikli Sektörler

- Turizm (özellikli, özgün, uzmanlaşmış, sezon dışı)
- Özel İlgi Turizmi
 - Sağlık Turizmi
 - Yat Turizmi
 - Eko-Agro Turizmi
 - Konferans Turizmi
- Yüksek ve Sürekli Öğrenim
- Bilişim Sektörü- Yazılım Geliştirme ve Haberleşme

İkincil Öncelikli Sektörler

- Diğer Niş Sanayi Üretimi
- Finans Sektörü
- Ticaret, Ulaşım ve Lojistik

- Enerji, özellikle Alternatif Enerji
- Sağlık Hizmetleri
- Taş ocakçılığı ve İnşaat Malzemeleri
- Serbest Meslek Hizmetleri

Nitelikli İşgücü Yetiştirme ve İstihdam Ortamının Oluşması

Çok sayıda üniversitenin ve yüksek okuma oranının sağladığı kalifiye ve genç iş gücü, Kuzey Kıbrıs'ın yatırımcılara sunduğu bir diğer avantajdır.

KKTC'nin nitelikli işgücü yetiştirilmesi ve istihdam ortamının geliştirilmesi konusunda mevcut durumu, fırsatları ve zorlukları net bir şekilde ortaya koyacak detaylı bir analize ihtiyaç bulunmaktadır.

1. Eğitim Sistemi:

- KKTC'de eğitim sistemi, anaokulundan üniversite seviyesine kadar geniş bir yelpazede eğitim hizmeti sunmaktadır. Ancak, özellikle yükseköğretimde kalite ve uluslararası standartlara ulaşma konusunda gelişim alanları bulunmaktadır.
- Üniversiteler, uluslararası öğrenciler için önemli bir çekim merkezi olmasına rağmen, yerel iş piyasası ile uyum sağlayacak programlar konusunda eksiklikler vardır.

2. İşgücü Piyasası:

- İşgücü piyasası, çoğunlukla hizmet sektörüne dayalıdır ve teknoloji odaklı işler için yeterli talep ve arz yoktur.
- Genç işsizlik oranı yüksek olup, özellikle genç mezunlar için iş bulma konusunda zorluklar yaşanmaktadır.

3. Teknoloji ve İnovasyon Altyapısı:

- Bilişim ve teknoloji altyapısı gelişmekte olup, hükümetin bu alanlarda daha fazla yatırım yapması gerekmektedir.
- Ar-Ge faaliyetleri sınırlıdır ve bu tür faaliyetlere yönelik kamu ve özel sektör yatırımları yetersizdir.

Girişimcilik Ekosisteminin Oluşturulması

Bilişim teknolojileri ve yazılım sektörünün tüm alanlarında girişimcilik startup ekosisteminin, altyapısının ve girişimcilerin ortaya çıkarılması için desteklenme ortamının oluşması gerekmektedir. Girişimcilerin artırılması hedefi doğrultusunda ilgili kitlelerin bu alana yönelmesini sağlamak, dolayısıyla girişimcilik ekosisteminin oluşması için gerekli kuluçka yapıları oluşturmak; girişimciliği geliştirici, destekleyici, hızlandırıcı programlar oluşturmak gerekmektedir. Mentörlük, mentilik, kümelenmeler, global ağlar oluşturma, yurtdışındaki Türkler ve akraba toplulukları ile ilişkiler geliştirilmeli ve bu hedefe uygun stratejiler geliştirilmelidir.

KKTC, özellikle turizm ve eğitim sektörlerinde gelişmiş bir iş yapısına sahiptir ancak teknoloji ve inovasyon odaklı girişimcilik ekosistemi henüz yeterince olgunlaşmamıştır ve girişimcilere yönelik destekleyici mekanizmalar, finansman kaynakları ve mentorluk sistemleri sınırlıdır.

Sektörlerdeki gelişmeler, teknoloji odaklı start-up'lar için yeni pazar fırsatları sunabilir. Örneğin, e-turizm ve eğitim teknolojileri alanlarında inovasyon yapılabilir.

Stratejik Konum

KKTC'nin coğrafi konumu, Orta Doğu ve Akdeniz bölgesine kolay erişim sağlar. Bu, bölgesel bir inovasyon ve girişimcilik merkezi olma potansiyelini artırır.

Nitelikli Bilişimcilerin Yetiştirilmesi

KKTC'nin Bilişim adası olabilmesi öncelikle bilişim alanında yetişmiş nitelikli bilişimcilerin sayesinde olacaktır. Vizyonumuz küresel pazarda rekabet etmek olduğuna göre, katma değeri yüksek ürünler üretilmesi ve bunun için de nitelikli iş gücüne sahip olunması gerekmektedir. KKTC'de ne yazık ki nitelikli iş gücü yeterli sayıda olmadığı için, arz ve talep dengesinde nitelikli yazılımcılar hala pahalı bir kaynak durumundadır.

KKTC'de mevcut durumda nitelikli iş gücü istihdamına yönelik olarak, KKTC'de yeni mezun deneyimsiz bir yazılımcıyı işe alıp eğitmek, son vergi düzenlemelerinden sonra cazip görünmemektedir. İşveren hem zamandan hem de sermayesinden feragat etmek zorunda kalmaktadır. Öte yandan yeni mezun işgücü talebinin azlığı nedeniyle yazılımcılar farklı ülkelere gitmeyi tercih etmektedirler. Bu yüzden nitelikli beyin göçü KKTC'de çok yüksek orandadır. Bu problemin çözümlenebilmesi için, gerekli düzenlemeler yapılarak bilişim sektörüne vergi muafiyeti ve çeşitli teşviklerin yürürlüğe konulması gerekmektedir.

Mevcut yapıda Bilişim ve Teknoloji alanında küresel ölçekte ihracat yapan firmaların neredeyse tamamı geçmişe dayalı kişisel ilişkileri ile yurt dışına ürün ve hizmet satışı yapmaktadır. Bu firmaların çoğu daha önceden yurt dışında çalışıp KKTC'ye dönmüş kişilerin firmalarıdır.

Bu alanda daha sürdürülebilir bir yapı oluşturulabilmesi için kamu, bilişim sektörü, sanayi, üniversite ve bilişim STK'larıyla beraber ülkenin rekabetçi avantajı olduğu tespit edilecek birkaç odak alan belirlenip hem üniversitelerde bu alanlarla ilgili eğitim ve araştırma çalışmaları yapılması sağlanabilir hem de bu alanlarda oluşturulabilecek kümelenmelerle ülkede bir bilgi ve tecrübe birikimi yaratılarak hem güzel bir uygulama alanı hem de bir mükemmeliyet merkezi (Center of excellence) yaratılabilir.

Bu alanlar seçilirken özellikle yurt dışında yaşayan KKTC vatandaşı Türklerin yaşadıkları ülkelerde pazarı olan veya ülkemizde eğitim alan yabancı öğrencilerin ülkelerinde pazarı olan veya TC ile iyi ilişkileri olan ülkelere pazarlanabilecek ürünlere

odaklanmak ciddi bir avantaj olabilir. Bu şekilde bir yol izlenecekse bu kitlelerin bir envanteri çıkarılarak çalışmalar yapılması için ilgili bakanlıkların ve elçiliklerin desteği önemli olacaktır.

UFUK 2033 BİLİŞİM ADASI KIBRIS VİZYONU SÜRECİNDE YAPILMASI ÖNERİLERİLEN KONULAR

Stratejik Planlama ve Koordinasyon

1. Öncelikle KKTC’de Ulusal Strateji Planı ile bu konuda yapılacak/yapılması gerekenler hükümet düzeyinde belirlenerek kabul edilmeli, Resmî Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe girmeli ve uygulamacıların Plan çerçevesinde politika oluşturmaları sağlanmalıdır.

Proje gereklerinin yerine getirilmesi ve planlanan hususların hayata geçirilmesinde Ulusal Strateji Planı bir politika belgesi niteliğinde kabul edilerek, ülke genelinde tüm siyasi partilerin bu planı sahiplenmeleri ve Proje kapsamını ülke politikası olarak hayata geçirmeyi benimsemelerinin sağlanması gereklidir.

KKTC Bilişim Adası hedefi için odak alan tespit edilmesi, vizyon, stratejik eylem planı ve yol haritası oluşturulması, hayata geçirilmesi ve denetim mekanizmaları kurulması.

2. Bilişim adası vizyonu belirlenirken, öncelikle belli bir konu (odak alan) üzerinde çalışılarak bilişim sektöründe belirlenen konulara yönelik çalışmaların yapılması. (Örneğin; Bilişim teknolojileri ile enerji sektörü, turizm ve bilişim sektörü, dijital oyun sektörü gibi belli bir alan seçilerek desteklerin daha özelleştirilmesi ve bu sayede belirli alanlarda uzmanlaşma imkânı olacaktır.) Bu konuda **Yazılım Sektörünün öncelikli odak alan olarak belirlenmesi** ve bu odak alanın altında sektörel ihtisaslaşmaların geliştirilmesi önerilir.
3. KKTC’nin kısa ve uzun dönem “Sanayi ve Teknoloji Stratejisinin” oluşturulması için Türkiye sanayi stratejileri ve küresel gelişmeleri de değerlendirerek öncelikli konuların ilgili KKTC bakanlığının sorumluluğunda belirlenmesi önerilir.
4. KKTC ulusal sanayi ve teknoloji stratejisi belirlenene kadar kısa dönemde “KKTC Dijital Dönüşüm ve e-devlet Kurumu” koordinasyonunda dijital dönüşüm, yapay zekâ, veri bilimi konularında yurt içi ve Türkiye ile işbirliklerinin oluşturulmasının sağlanması önerilir. Bu konuda TC Cumhurbaşkanlığı’nın himayesinde ve Türkiye Bilişim Derneği’nin koordinesinde yakın zamanda gerçekleştirilecek **Türkiye 3. Bilişim Şurası** sonuçlarından yararlanılabilir.

Bilişim Sektörü

5. Bilişim Adası vizyonu çerçevesinde en önemli değerin bilişim sektörü ve bunun özelinde de yazılım sektörü olduğu temel olarak kabul edilmeli, bu sektörlerin geliştirilmesinin, ulusal ve uluslararası ortamlarda rekabet edebilir seviyelere getirilmesi ana hedef olarak görülmelidir.

6. Sektörün katma değerli ürünler üretilip pazara sunulması sağlanmalıdır. Yazılım sektörünün stratejik sektör olarak ilan edilmesi.
7. Tercihen Türkiye'de belirlenmiş olan odak alanlarla da uyumlu olmak üzere oyun, turizm, sağlık, yapay zekâ, siber güvenlik, robotik, veri analitiği, blok zinciri, kriptoloji, e-ticaret, telekom, 5G, bulut ve iletişim hizmetleri, akıllı evler, yeşil dönüşüm, fintek, akıllı tarım alanlarında yazılım geliştirmesi veya hizmet üretilmesi.
8. Yurt içi ve yurtdışı projelerde olası iş birliklerinin sağlanabilmesi için KKTC 'de geliştirilmiş ve/ veya pazarlanan yazılım ürünleri, yazılımcılar ve deneyimleri ile KKTC'de hizmet veren bilişim şirketlerinin envanteri en kısa sürede çıkarılmalıdır. Türkiye 'de TOBB Türkiye Yazılım Meclisinin bu konuda yaptığı çalışmalardan yararlanılmalıdır.

Sağlıklı bir “Yazılım Sektör Envantiri” oluşturulmasında KKTC Sanayi Odası daha aktif bir rol üstlenmeli ve üniversitelerle olan ilişkilerini de kullanarak çok üniversiteli bir Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) oluşumuna ev sahipliği yapmalıdır. Böylece gerek iç piyasada gerekse de Türkiye ve 3. ülkelerden gelebilecek taleplerde ilk temas noktası rolünü üstlenebilir.

“Yazılım Sektör Envantiri” oluşturulduktan sonra KKTC içi veya Türkiye başta olmak üzere uluslararası projelerde ortak olarak yer alınması için ticari ataşelikler başta olmak üzere üst düzeyde girişimlerde bulunulması sağlanmalıdır.

9. Uluslararası düzeyde sağlanan AB desteklerinin ülkede gerçek lokomotif sektör olabilecek yazılım alanına kaydırılarak, bir politika çerçevesinde ekonomiye ve toplumsal gelişime daha fazla katkı yapması sağlanmalıdır. Bilişim sektörüne yönelik, belirlenecek odak alan çerçevesinde, lokasyon bağımsız, Ar-Ge, yenilikçilik ve ihracat teşvikleri etkin olarak uygulanmasının sağlanması.
10. KKTC Sanayi Odası katkılarıyla oluşturulan Bilişim Sektör Envantiri, KKTC-T.C. arasındaki işbirlikleri için de bir fırsat sunacaktır. Odanın mevcut ilişkileri ve kuracağı yeni işbirlikleri sayesinde KKTC Yazılım ekosisteminin, T.C. pazarına alt yüklenicilik hizmeti sunan sağlıklı bir yazılım sektörü haline gelmesi sağlanabilecektir.

Bankacılık ve Finans sektörü ülkedeki en gelişmiş sektörlerden birisidir. Yerel bankaların varlığı ve küresel ölçekte güçlerinin sınırlı olması geliştirilebilecek ürünlerin rahatlıkla piyasaya sürülüp test edilebileceği anlamına gelmektedir. Ayrıca bazı bankalar tarafından geliştirilmiş ve Türkiye ve İngiltere’de de faaliyetleri olması nedeni ile bu ülkelerde de kullanılan Fintech ürünleri önemli bir fırsattır.

Bu nedenle bilişim sektörünün bu alanlarda küresel ürünler geliştirilmesi özel olarak teşvik edilmesi.

Düzenleyici Ortamların Oluşması için Reformlar

11. Mevcutta yer alan düzenlemelerin etkinliğinin artırılması için gerekli yaptırımların çalıştırılması ve kurumsal yapılanmaların hayata geçirilmesi ve bu kapsamda devlet yapısında koordinasyonun sağlanabilmesi için bilişim sektöründen sorumlu bir bakanlık veya eşdeğer güçlü bir yapının oluşturulması gereklidir. KKTC ölçek ekonomisi göz önüne alındığında Bilişim ve İletişim alanında mevcut bulunan KVKK, Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumu ve BTHK gibi kurumların tek çatı altında toplanması güçlü ve işlevsel bir yapı oluşmasını sağlayabilecek bir seçenek olacaktır.

12. Yapay zekâ ve bilişim teknolojileri alanında, mevcut yasaların ve süreçlerin ötesinde yenilikçi çalışmalar yürüterek, yazılım ve teknoloji sektöründe yeni fikirler geliştirerek, tasarım, faydalı model ve benzeri konularda istihdam yaratacak şirketlerin, KKTC'nin sunduğu avantajlardan faydalanarak hızla büyümesi, bürokratik ve prosedürel süreçlerden arındırılmış bir sistem sayesinde kolaylıkla yatırım alması, vergisel teşvikler sayesinde bir cazibe merkezi haline gelmesi mümkündür.

Bu potansiyeli gerçekleştirebilmek için, KKTC Anayasasına uygun olarak yeni yasalar, yasa tüzükler, yönetmelikler ve düzenleyici işlemlerin yapılarak yürürlüğe konulması.

13. Yürürlükte olan ve bilişim ile ilgili olan mevzuatın günümüz koşulları ve 2033 vizyonu çerçevesinde güncellenmesi.

Yapılacak düzenlemeler yalnızca belirli bir bölge ile sınırlı kalmamalı KKTC genelinde üniversiteler, kamu kurumları ve kuruluşlarına ait alanlar dahil olmak üzere geniş bir coğrafyada uygulanabilirliğe sahip olmalıdır.

14. Mevcut yasaların veya bu alanda çıkarılacak yasaların bilişime özgü konuları içermesi nedeniyle

kamuoyunun bunları algılamasında zorluk oluşabilecektir. Bu konuda bilişim alanının birer parçası olan düzenleyici kurumlara (BTHK, Kişisel Verileri Koruma Kurumu veya E-Devlet Yürütme Kurulu vb) görevler düştüğü gibi Ulusal Politika veya Strateji Planıyla kamuoyu bilinçlendirilmesinin sağlanması.

15. Mevzuat açısından öncelikle; Bilişim Adasının ihtiyaç duyacağı, çerçeve mahiyetinde, sektörel tanımların yapıldığı, genel yükümlülük ve sorumluluklar ile genel avantajların yer alacağı "Bilişim Adası Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası" ve/veya benzer mahiyette bir isim ile mevcut yasanın daha da geliştirilmesi ve adanın tamamını kapsayan hazırlık çalışması yapılması.

16. Yapay Zekâ Teknolojileri ve Yazılım Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Yasa, Sınai Mülkiyet Yasası, Vergi Usul Yasası ve Gümrük Yasası gibi mevzuatlarda çeşitli istisnalar getirilmesi.

17. KKTC’de belirli şartları sağlayan şirketlere sağlanacak teşvikler, vergisel avantajlar, Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesi diğer ülkelerde görülmeyecek seviyede avantajlı olması.
18. Sistemin denetleme mekanizmasının kurulması.
19. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Teknoloji Geliştirme Adası hedefi kapsamında, yapılması gerekenler hususunda sektörde yer alan paydaşların fikirlerinin alınarak, yapay zekâ teknolojileri, yazılım ve benzeri sektörlerde yasal ihtiyaçların tespiti çalışması adı altında, çeşitli yasa ve yönetmelik ihtiyaç tespitinin gerçekleştirilmesi.
20. Yasa hazırlama sürecinde de taslak düzenlemeler kamuoyu ile paylaşılmalı ve mutlaka her bir düzenleme için Üniversiteler, Barolar, Akademisyenler, Politikacılar, Sektörel paydaşlar ve benzeri meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarından görüş alınması.
21. İhtiyaç duyulabilecek yasa maddeleri, yönetmelik ve tebliğ önerileri:
 - a) KKTC Bilişim Adası Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası
 - b) Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Yasa
 - c) KKTC Bilişim Adası Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası Tüzüğü
 - d) Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine Dair Tüzük
 - e) Ülkedeki diğer Yasa, Tüzük ve benzeri mevzuat değişiklikleri.
22. Sınai Mülkiyet Yasası, Vergi Usul Yasası, Gümrük Yasası, Kişisel verilerin Korunması Yasası, İş Yasası ve benzeri yasalarda “Bilişim Adası” noktasında çelişkilerin giderildiği düzenlemelerin yapılması.
23. Teşviklerde izleme ve değerlendirme sürecinde standartların ortaya konulması ve bunların kurumlar ve bireyler bazında takibi için kurumsal yapılanma ve yasal düzenlemelerin etkinleştirilmesi,
Bu kapsamda;
 - Çerçeve ve yol haritasının belirlenmesi,
 - Bu politika hedeflerinin gerçekleştirilmesi maksadıyla mevcuttaki yasal düzenlemelerin etkinliğinin artırılması, politika hedeflerinin kendisinin birer yasal düzenleme haline dönüşmesi,
 - Buna ilave olarak vizyon hedefi devamlılığı için bir çalışma yapılarak belirlenen hedeflerin proje gündem maddeleriyle bir yaşam döngüsüne kavuşturulmasının planlanması.

24. Kısa, orta ve uzun vadede Bilişim Adası vizyonuna uygun olarak BT Teşvik Ekosistemi oluşturulması kapsamında yapılması gerekenler:

a. Teşviklerin etkin ve zamanında verilmesi:

1. Dijital teşvik platformunun oluşturulması,
2. Şeffaflık ve izlenebilirlik sağlanması,
3. Uzman değerlendirme komitelerinin oluşturulması,
4. Performans göstergeleri ve denetim mekanizmalarının oluşturulması.

KKTC'de Bilişim Adası Teşvik Ekosisteminin başarılı bir şekilde işlemesi için, teşviklerin zamanında ve etkili bir şekilde verilmesi ve başvuruların konunun uzmanları tarafından değerlendirilmesi.

b. Uzman Hakemlerin Değerlendirme Sürecine Dahil Edilmesi:

1. Uzman Hakem Seçimi,
2. Eğitim ve Sertifikasyon Programları düzenlenmesi,
3. Disiplinlerarası Paneller oluşturulması,
4. Dış Uzman Danışmanlardan destek alınması,
5. Performans İzleme ve Geri Bildirim sağlanması.

c. Üyelik Aidatları, Marka Patent Yardımı ve Proje Araçları:

1. Üyelik Aidatları zamanında ödenmesi,
2. Marka Patent Yardımı sağlanması,
3. Projelerin başarısı için proje araçları sağlanması.

d. Teşvik Ekosisteminde Mevcut Uygulamaların Geliştirilmesi İçin Öneriler:

1. Ar-Ge ve inovasyon yasalarının güncellenmesi,
2. Teknoparkların ve inovasyon merkezlerinin sayısının artırılması,
3. Uluslararası işbirlikleri ve fonların kullanımı,
4. Ar-Ge projeleri yapan şirketlere vergi muafiyetleri ve indirimler sağlanması,
5. Araştırma giderlerinin vergi matrahından düşülmesi,
6. Özel sektöre yönelik yatırım fonlarının oluşturulması
7. Yabancı yatırımcı için yatırım kolaylıkları sağlanması,
8. Staj ve uygulamalı eğitim fırsatların sunulması,
9. Mevcut işgücünün sürekli eğitim ve gelişiminin sağlanması.

25. Teşvik yöntemleri, destek programları, yatırım teşvikleri, vergi indirimleri, vergi muafiyetleri, finansman kredileri, Ar-Ge destekleri, hibeler, girişim sermayesi fonları, sağlanacak avantajlar vb teşvik yöntemleri girişimcilik ekosisteminin oluşturulmasına hizmet edecek şekilde güncellenmesi.

Özellikle reel sektöre aktarılan kaynakların erişiminin kolaylaştırılması ve dağılımında şeffaflık, adil bölüşüm ilkeleri uygulanması.

26. Türkiye ekonomisinde olduğu gibi KKTC ekonomisinin de en önemli itici gücü KOBİ'lerdir.

Ancak finansmana erişim sıkıntısı nedeniyle KOBİ'ler iç tüketime yönelik üretimde de darboğazlarla karşılaşmaktadırlar. Bu amaçla 2009 yılında kurulan Kredi Garanti Fonu, gerçek ve/veya tüzel kişilerin finansmana erişimine destek olmak amacıyla kurulmuştur. Var olan müteşebbis gücün güçlendirilmesi ve eğitim amaçlı gelen gençlerin girişimciliğe adım atarak ekonomiye katkı sağlamasının önünün açılması için teşvik modelleri geliştirilmeli ve finansman olanakları çeşitlendirilmelidir.

27. Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan ürünlerin ticarileşmesini kolaylaştırmak amacıyla ihalelerde avantaj sağlayacak bir Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi (TÜR) programı başlatılmalıdır. İlgili Bakanlık tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde yürütülen projelerden çıkan mal ve hizmetler için düzenlenir ve 5 yıl boyunca geçerli olacaktır. Bu belge, yerli üretim ürünlerin rekabet gücünü artırmayı, yenilikçi teknolojileri teşvik etmeyi ve KKTC'nin teknoloji tabanlı kalkınma hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

Bilgi Güvenliği

28. Bilgi Güvenliği Politikaları ve Hukuki Çerçevenin Belirlenmesi için Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Bakanlıklar, Meclis gibi kurumlar nezdinde konuya ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla bir yetkili otoritenin oluşturulması ve çalışma planının hazırlanması.

29. Bilgi güvenliği politikalarını sürekli yaşayan ve politika hedeflerinin gerçekleştirilmesini sağlayacak hukuksal düzenlemeler haline dönüştürecek stratejik kurumsal bilgi güvenliği politikası bileşenlerinin tespit edilmesi ve kurumsal model önerisi olarak sunulmasının proje yaşam döngüsü hedefi olarak belirlenmesi.

30. Stratejik bilgi güvenliği yönetim sisteminin oluşturulması.

31. Siber güvenlik, standartlar, kurumsal yapılanma, bilgi, kamu-özel sektör iş birliği, eğitim, farkındalık, Ar-Ge ve suçla mücadelede yasal altyapı gibi alanlara dair strateji belgelerinin geliştirilerek uygulamaya sokulması.

32. Bilgi güvenliği ekosisteminin oluşturularak sağlıklı, dinamik ve yaşayan bir bilgi güvenliği yapısının inşası ve bu kapsamda oluşturulacak bilgi güvenliği politikasının bir ekosistem kurulumunu öngörmesi, bu ekosistemin ise bilgi güvenliğini öncelerken aynı zamanda üretimi teşvik etmesi.

33. Bilgi güvenliği standartları ve yasal altyapısının tamamlanması ve/veya güncellenmesi.

34. Stratejik düzey bilgi güvenliği politika hedeflerinin ulusal kalkınma ve bilişim adası hedefleriyle uyumlaştırılması ve bu kapsamın kamu stratejik planları ile eşgüdümünün sağlanması.
35. Siber güvenlik konularında ülke güvenliğinin korunmasına yönelik BTHK bünyesinde sorumlu bir grup oluşturulmalı, Siber Olaylara Müdahale Ekibi kurulmalı/geliştirilmeli ve sızma testleri zorunlu hale getirilmeli.
36. Veri paylaşımı ile ilgili olarak kişisel mahremiyet ve siber güvenlik konusunda bir sistem geliştirilmeli ve uygulamaya alınması.
37. Veri mahremiyeti ve gizliliği bozulmadan özellikle Kamu Veri ve Bilgi Paylaşım Alt Yapısının Kurulması sağlanmalı ve öncelikli olarak bilişim sektörünün kullanımına sunulmalı.
38. KKTC'de kapsamlı bir siber güvenlik stratejisi hazırlanmalıdır. Bu strateji, kamu ve özel sektörün dijital varlıklarını korumak, veri ihlallerini önlemek ve kritik altyapıların güvenliğini sağlamak için uluslararası standartlara uygun olmalıdır.

Kamu Dijital Dönüşümü

39. Dijital devlet stratejisi ulusal hedefler doğrultusunda kamunun teknoloji kullanımına ilişkin yatırımları ve kararları devlet stratejisi ve önceliklerine göre planlamak ve yönlendirmek amacıyla hazırlanmalıdır.
40. KKTC'deki büyük şehirlerde akıllı şehir projeleri başlatılmalıdır. Bu projeler sayesinde enerji yönetimi, trafik kontrolü ve kamu güvenliği gibi konularda teknoloji odaklı çözümler uygulanarak vatandaşların yaşam kalitesi yükseltilecektir.
41. Kamunun dijital dönüşümde stratejik öncelikleri:
 - a) 2033 yılına kadar KKTC vatandaşı ve iş dünyası dijital devletin tüm olanaklarından faydalanacak duruma gelmesi,
 - b) Bilişim sektörüne yatırım yapılmasını sağlamak, dijital ekonomide güven ve güvenliği garanti altına almak ve dijital hizmetlerin nüfusu kapsayıcı bir şekilde sunulmasını desteklemek amacıyla Dijital Kimlik için politika ve mevzuat, düzenlemesi,
 - c) Vatandaşlar ve işletmeler için tutarlı, etkileşimli ve çok kanallı hizmet sunumu,
 - d) Hizmetin koordineli, şeffaf, standart ve kullanıcı dostu olarak tek yapı altında sunumu,
 - e) Yapay zekâ ile desteklenen sistemler ile idari hizmetlerin çevrimiçi olarak yapılması,
 - f) Kamu birimlerinin, kendi içlerindeki ve kendi aralarındaki veri ve bilgi paylaşımını yeni teknolojiler ile gerçekleştirmesi,
 - g) Güçlendirilmiş siber ve bilgi güvenliğinin sağlanması,

- h) Büyüme odaklı dijital KOBİ'ler ve şirketlerin oluşumu için desteklenmesi,
- i) Küresel güç olunacak bir odak sektörün (yazılım sektörü) tespit edilmesi ve yapay zekâ destekli sistemlerin tasarlanması,
- j) Yeşil geçişin dijital çözümlerle hızlandırılması,
- k) e-Devlet konusunda kamuoyu bilincinin oluşturulması,
- l) Dijital teknolojilerinin kullanımı konusunda bireylerin yeteneklerinin artırılması,
- m) Kamu hizmetine erişimde bireyler ve şehirler arasında eşitlik ve adalet sağlanması,
- n) İletişim altyapısının hazırlanmasında kamu/özel sektör ortaklığının tesis edilmesi,
- o) Demokratik katılımcılığın olabilecek en üst düzeyde sağlanması ve sürdürülmesi,
- p) Çok miktarda veriyi analiz ederek daha doğru tahminler yapmak ve daha stratejik kararlar almak,
- q) Dijital ekonomiyi geliştirmek.

42. KKTC Dijital Devlet Dönüşümün Ana Unsurları:

- a) Stratejinin ana hedefleri ülkenin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamaya odaklanmalıdır,
- b) Bilgi ve iletişim teknolojisi kullanım açısından kamu birimlerinin mevcut durumunun belirlenmesi,
- c) KKTC ekonomisine ve güvenli ve güvenilir dijital devlet hizmetlerinin sunulmasına odaklanan strateji programının oluşturulması,
- d) KKTC veri sahipliği, veri paylaşım ve açık veri stratejisinin oluşturulması,
- e) Kamu hizmeti sunumu standartlarının belirlenmesi,
- f) Kamu birimlerinin, elektronik ortamda sunabilecekleri hizmetleri ve buna uygun yapılanma ihtiyacını belirlemek amacıyla hazırlık yapımları,
- g) Kamu birimlerinin, hizmetlerini sadece bilgi verici olmaktan çok, bilgi-belge alışverişi yapılabilir hale getirmeleri açısından teşvik edilmesi,
- h) Kamu hizmetlerine erişimin, tek-duraklı ve konu-bazlı (tematik) şekilde tasarlanması,
- i) Kamu birimlerinin bir arada çalışmalarını sağlayacak kamu ağının kurulması için hazırlık yapılması,
- j) Demokratik katılımcılığın mümkün olan en üst seviyede sağlanmasına yardımcı olacak uygulamaların teşvik edilmesi.

43. Kamu dijital dönüşümü kamu kurum ve kuruluşların işleyişine birçok açıdan fayda sağlarken aynı zamanda üstesinden gelmesi gereken zorlukları da beraberinde getirmektedir. KKTC'de kamu dijital dönüşümün önündeki zorluklardan biri koordinasyonun güçlendirilmesi, politika ve düzenlemelerin uyumlu hale getirilmesi ve yatırım ve kaynakların artırılmasıdır.

KKTC Kamu Dijital Dönüşümünün önündeki temel zorluklar:

- a. Kamu bilgisayar sistemleri ve altyapı eksikliği.
 - b. İnternet ve mobil erişilebilirlik.
 - c. Dijital uçurum ve eşitsizlik.
 - d. Bütçe kısıtlamaları.
 - e. Siber güvenlik riskleri.
 - f. Veri gizliliği ve yönetim.
 - g. Birlikte çalışabilirlik ve iş birliğinin geliştirilmesi,
 - h. Farklı nüfuslara hizmet için çok dilli kaynaklar.
 - i. Kamu çalışanlarının sisteme dahil edilmesi.
 - j. Dijital beceri açığı.
 - k. Kullanıcıların farkındalığı.
44. Bilişim sektörünün gelişmesinin ön koşulu olan iletişim altyapısı ve enerji altyapısının gerekli seviyelere getirilmesi.
45. E-devlet altyapısının süratle hayata geçirilip tüm vatandaşların kullanmasının sağlanması.

İnsan Kaynağı ve İşgücü Geliştirme

46. KKTC’de üniversiteden mezun olan bilişimcilerin KKTC’de çalışabilmesi ve şirket kurabilmesi ve kaliteli yaşam olanaklarının sağlanması.
47. Mevcut üniversiteler, öğrenci ve akademisyen kaynağı açısından zengin bir potansiyele sahip olup uluslararası ortamda rekabet edilebilmesi için Ar-Ge çalışmalarının benimsenmesi. Girişimcilik ve teknoloji transferi için sağlam bir temel oluşturabilir.
48. Odak alan belirlenmesine yönelik iş dünyası, sanayi odaları ve ticaret odaları ile işbirliği içinde düzenli toplantılar yapılarak, işgücü piyasası analizi yapılmalı, ihtiyaç duyulan alanlar ve beceriler belirlenmeli ve buna bağlı olarak üniversiteler sektörlerin ihtiyaç duyduğu yetkinlikler ve beceriler doğrultusunda müfredatlarını güncellenmeli, esnek öğrenme programları ve uluslararası geçerliliği olan sertifika programları oluşturmalı ve bu amaçla “Sürekli Eğitim ve Mesleki Gelişim Merkezleri” kurmalıdır.
49. Ülkenin ikinci lokomotif sektörü olan turizmin de üniversitelerde olduğu gibi yerel ekonomiye katkısı sınırlıdır. Ağırlıklı kumar turizmi ve her şey dahil şeklinde faaliyet gösteren otellerin başı çektiği sektörde gerek otel içi yazılımlar gerekse de gelen turistlerin faydalanabileceği destekleyici yazılımlar yerelde geliştirilmemektedir. Burada da ciddi bir potansiyel vardır.

Lokal ve uluslararası zincir otellerin yazılımlarının KKTC bilişim ekosistemi içerisinde geliştirilmesi teşvik edilmeli ve ayrıca yerel yazılımları kullanan otellere de özel vergi muafiyeti getirilmesi.

Özellikle yukarıda listelenen ana başlıkta geliştirilecek uygulamalara yönelik yaratılacak yapay zekâ çözümleri çıkarılacak ürünlerin katma değerini yükselterek rekabet edebilirliklerini yükseltecektir.

- KKTC vatandaşı gençlerin gelecek kaygısı vs. sebebiyle başka ülkelere göçmelerinin önlenmesi için gerekli teşvikler sağlanmalıdır
- Nitelikli bilişim elemanı yetiştirilmesi ve istihdamı için şirketlere gerekli teşvik mekanizmaları oluşturulmalıdır
- Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumu, Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı, Ekonomi ve Enerji Bakanlığı veya Millî Eğitim Bakanlığı desteği ile Bilişim sektörüyle ilgili Giriş ve İleri Seviye yazılım eğitimleri sağlanmalıdır.
- KKTC’de bilişim alanında yerel istihdamın güçlendirilmesi için:
 - Yurt dışından hazır insan kaynağının edinilmesi
 - Yeni mezunların ihtisas konularında geliştirilmesi
 - Yetişmiş elemanların yurt dışına kaçmalarının önlenmesi için gerekli mevzuatların düzenlenmeleri yapılmalıdır.
- Nitelikli bilişim uzmanlarının KKTC’de girişimci olarak şirket kurma maliyetlerinin düşürülmesi ve oturma izinlerinin verilmesi konularında gerekli mevzuatlar düzenlenmelidir.
- Bilişim firmalarının KKTC tarafından belirlenmiş odak alanlarda çalışanlarına uluslararası alanda kabul görmüş sertifika almaları teşvik edilmelidir.
- E-devlet uygulamalarının vatandaşlar tarafından yaygın olarak kullanılabilmesinin sağlanması için vatandaşların bilinçlendirilmesi ve ücretsiz Temel Teknoloji Kullanımı Eğitimi alması sağlanmalıdır.
- Özel sektör ve üniversitelerle iş birliği yaparak öğrencilere staj ve mentorluk imkanları sağlanmalı, Üniversiteler, özel sektör ve devlet arasında ortak projeler geliştirerek öğrencilere uygulamalı öğrenme fırsatları sunulmalıdır.
- Üniversite ve meslek okullarının, işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılması sağlanmalıdır.
- İşgücü piyasasının taleplerine yönelik sertifikasyon programları oluşturulmalı ve bu programlar kamu-özel sektör iş birliğiyle yürütülmelidir.

50. Bilişimin teknoloji, yazılımın tüm alanlarında nitelikli işgücü yetiştirilmesi, istihdam ortamının oluşması ve istihdamın artırılması hedefi doğrultusunda hizmet sağlayıcıların dikkatini çekmek, eğitim verecek kitlelerin bu alana yönelmesini sağlamak, istihdam ortamının oluşması ve işgücü istihdamının artırılması için altyapılar, eğitimler, burslar, staj programları, dijital becerileri geliştirme, yetenek havuzu vb konularında ulusal stratejiler üretilmelidir

Bu gelişmeler ve eğilimler ışığında, KKTC'nin nitelikli işgücü yetiştirilmesi ve istihdam ortamının iyileştirilmesi için aşağıdaki adımlar atılmalıdır.

1. Dijital ve Teknolojik Eğitim Programları, Reformları:

- Eğitim müfredatları, dijital ve teknolojik becerilere odaklanacak şekilde güncellenmelidir.
- Üniversitelerde ve meslek okullarında STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanlarına yönelik programlar teşvik edilmelidir.
- Üniversitelerde teknoloji ve bilişim programlarına daha fazla yatırım yapılması.

2. Mesleki Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme:

- Çalışanların yetkinliklerini sürekli güncelleyebileceği eğitim ve sertifikasyon programları oluşturulmalıdır.
- Online eğitim platformları ve sürekli eğitim programları yaygınlaştırılmalıdır.
- İş piyasasının dinamik ihtiyaçlarına daha hızlı yanıt verebilmek için mesleki eğitim programlarının genişletilmesi ve güncellenmesi gerekmektedir.
- İşgücü piyasasının esnekliğini artırabilmek için yetişkinler ve çalışanlar için sürekli öğrenme ve yeniden nitelendirme programları geliştirilmelidir,

3. İş ve Eğitim Politikalarının Entegrasyonu:

- Kamu ve özel sektör işbirlikleri ile eğitim programlarının işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi sağlanmalıdır.
- Staj ve çıraklık programları yaygınlaştırılmalı ve gençlerin iş deneyimi kazanmaları desteklenmelidir.

4. Hibrit ve Uzaktan Çalışma Düzenlemeleri:

- Esnek çalışma modellerine yönelik altyapı ve politikalar geliştirilmelidir.
- Uzaktan çalışmaya uygun iş fırsatları artırılmalı ve çalışanların dijital yetkinlikleri desteklenmelidir.

5. Devlet Politikaları:

- Teknoloji ve bilişim sektörlerine yönelik özel teşviklerin oluşturulması.
- Girişimcilik ve inovasyonu destekleyecek mevzuatın iyileştirilmesi.

6. Uluslararası İş birlikleri:

- Uluslararası eğitim ve işbirliği programlarına katılımın teşvik edilmesi.
- Yurtdışı Türk ve diğer akraba topluluklarla işbirliği ve ağ oluşturma faaliyetlerinin geliştirilmesi.

7. Üniversite-Sanayi İşbirliği:

- Üniversitelerdeki mevcut akademik potansiyel, sanayi ihtiyaçlarına yönelik uyarlanabilir. Bu, iş piyasası ile eğitim kurumları arasında daha iyi bir entegrasyon sağlayarak mezunların iş bulma şansını arttırılmalıdır.
- Üniversiteler ve yerel şirketler arasında ortak Ar-Ge projeleri ve teknoloji transferi inisiyatifleri geliştirilmelidir.

8. Teknoparklar ve İnovasyon Merkezleri:

- Teknoparklar ve inovasyon merkezleri, start-up'lar ve teknoloji şirketleri için bir çekim merkezi olarak geliştirilmelidir. Bu merkezler, hem yerel hem de uluslararası yatırımcılar için cazip fırsatlar sunabilmektedirler.
- Girişimcilik ve teknoloji odaklı iş kümelenmeleri, ekosistemi güçlendirecek ve yeni iş fırsatları yaratılmalıdır.

51. Gençlerin dijital yetkinliklerini artırmak için üniversitelerde bilişim, yapay zeka, siber güvenlik ve veri bilimi alanlarında eğitim ve sertifikasyon programları geliştirilmelidir. Özellikle yazılım ve siber güvenlik gibi alanlarda sertifikalı programlar yaygınlaştırılmalıdır. Bu eğitim programlarından sertifika almaya hak kazanan kişilere sertifikalarının dijital ortamda gönderilmesini sağlayan 3. kişilere sertifikaların kolaylıkla doğrulanabilmesi imkanını sunan “Dijital Sertifika ve Rozet Programı” hayata geçirilmelidir. Bu kapsamda sertifika ve rozetlerin dijital ortamda oluşturularak alıcılara gönderiminin sağlanacağı bir platform kurulmalıdır.

52. Bilişim sektörüne yönelik girişimcilik faaliyetleri artırılmalıdır. Kuluçka merkezleri ve hızlandırıcı programlar aracılığıyla genç girişimciler desteklenmeli, mentorluk ve fon bulma süreçleri kolaylaştırılmalıdır.

Uluslararası İlişkileri Geliştirme ve İş Birlikleri

53. Ülkeye daha çok yabancı firma gelmesini sağlamak için buradaki insan kaynağı kapasitesinin geliştirilmesi önemlidir. Bunun için de en sağlıklı yol öncelikle yerel firmalarla iş birlikleri kurulması ve buralarda yetişen gençlerin bir süre sonra büyük firmalar tarafından istihdam edilmesi ve Bilişim Sektöründe nitelikli insan gücünün yetiştirilmesidir.

54. KKTC'de yatırım ortamının iyileştirilmesi için tanınma sorununu aşmak adına uluslararası diplomatik çabaların artırılması gereklidir. Ulaşım ve lojistik altyapısının geliştirilmesi, doğrudan uçuşların artırılması önemli görülmektedir. Siyasi belirsizliklerin giderilmesi ve çözüm sürecine yönelik adımlar, yatırımcı güvenini artıracaktır. Bürokrasi ve regülasyon süreçlerinin sadeleştirilmesi, yatırım izinlerinin hızlandırılması şarttır. Vergi teşviklerinin genişletilmesi ve işgücü eğitiminin iyileştirilmesi, yatırımcıları cezbedebilir.

Yabancı yatırımcılar için hukuki güvence ve mülkiyet haklarının korunmasının sağlanması.

55. KKTC'de özel ekonomik bölgeler (ÖEB) ve serbest ticaret alanları oluşturulması, yatırımı çekmek ve ekonomik büyümeyi teşvik etmek için güçlü bir strateji olabilir. Vergi teşvikleri, gümrük kolaylıkları ve gelişmiş altyapı ile yatırımcıları cezbedebilir. Ancak, uluslararası tanınma eksikliği ve siyasi belirsizlikler gibi zorluklar aşılmalıdır. ÖEB'ler iş ve istihdam yaratırken, yasal ve düzenleyici çerçevenin güçlü olması kritik öneme sahiptir.

Başarılı uygulandığında, bu bölgeler KKTC'nin ekonomik kalkınmasına ve yabancı yatırım akışına önemli katkı sağlayacaktır.

56. İş birliği Modelleri

KKTC bilişim ve teknoloji alanında uluslararası yatırımları çekmek, yatırım ortamını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla çeşitli iş birliği modelleri geliştirilebilir. Bu iş birliği modellerini başarıyla uygulayacak olan paydaş yapıları ve görevleri ise stratejik öneme sahiptir.

a. Üniversite-Sanayi İş birlikleri:

- Araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) projeleri,
- Ortak laboratuvarlar ve teknoloji geliştirme Ar-Ge merkezleri,
- Staj ve mesleki eğitim programları.
- Teknoloji transfer ofisleri aracılığıyla üniversite araştırmalarının ticarileştirilmesi,
- Üniversitelerde teknoloji odaklı kuluçka merkezleri oluşturulması.

b. Kamu-Özel Sektör İş birlikleri:

- Altyapı projeleri (örneğin, data merkezleri ve geniş bant internet altyapısı),
- Teknoloji parkları ve kuluçka merkezleri kurulması,
- Kamu destekli girişim sermayesi, yatırım ve girişimcilik fonları.
- Bilişim altyapı projeleri için kamu ve özel sektör yatırımlarının birleştirilmesi,
- Kamu tarafından sağlanan araziler üzerine özel sektör tarafından geliştirilen teknoparklar,

c. Uluslararası İş birlikleri:

- Yabancı yatırımcılar ve uluslararası şirketlerle ortak girişimler,
- Uluslararası ticaret ve teknoloji transferi anlaşmaları.
- Uluslararası kalkınma bankaları, bölgesel yatırım ajansları ve diğer uluslararası kuruluşlarla projeler,
- Avrupa Birliği gibi entegrasyonlarla fonlanan teknoloji ve inovasyon projeleri.

d. Kümelenme Modelleri:

- Teknoloji ve bilişim odaklı sektörel kümelenmeler,

- İnovasyon ve teknoloji odaklı ekosistemlerin oluşturulması,
- Yerel ve uluslararası şirketlerin sektörel iş birlikleri.

e. Stratejik Sektörel İş birlikleri:

- Belirli teknoloji sektörlerinde (yazılım, yapay zeka, blokzincir, biyoteknoloji, enerji, savunma vb) lider şirketlerle iş birlikleri,
- Yatırımcı ağları ve iş dünyası liderleriyle düzenli zirveler ve toplantılar.

57. Yüksek nitelikli işgücü

- KKTC üniversitelerinin bilişim müfredatı ihtiyaca göre revize edilmelidir. Bu amaçla sektör, kamu, Üniversite ve bilişim STK'ları düzenli toplantılar yaparak ihtiyacı belirlemeli ve buna uygun müfredat birlikte saptanmalıdır.
- KKTC den mezun olan öğrencilerin KKTC'de istihdam edilmesi veya girişimci olması için gerekli teşvik mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- Dijital Eğitim Programları: Vatandaşlara yönelik dijital becerilerin geliştirilmesi için giriş ve ileri seviye eğitim programları ve sertifikasyonlar sunulmalıdır.
- Kariyer ve Mesleki Gelişim Merkezleri: Gençlerin ve profesyonellerin dijital ekonomi ve teknoloji sektörlerinde kariyer yapmalarını teşvik edecek merkezlerin kurulmalıdır.
- Siber Güvenlik Eğitimleri: İş gücünün siber güvenlik konusundaki bilgi ve becerilerini artırmak için eğitim programları düzenlenmesi.

İletişim, Teknoloji, Enerji Altyapısı Yatırımları

- 58.** Ülke genelinde yüksek hızlı internet erişimi sağlamak için fiber optik ağların yaygınlaştırılması ve mobil iletişim altyapısının güçlendirilmesi ve yüksek hızlı internet erişimi sağlamak için 5G teknolojisinin kurulması ve yaygınlaştırılması.
- 59.** Hem enerji hem de internet altyapısının sürekliliğinin sağlanabilmesi için gerekli yatırımların yapılarak önlemlerin alınması.
- 60.** KKTC üniversiteleri ile uluslararası akademik ve Ar-Ge kuruluşları arasında işbirliği yapılarak, bilimsel araştırmaların ve inovasyon projelerinin finanse edilmesi desteklenmelidir.
- 61.** Kıbrıs, stratejik konumu ve Avrupa, Asya ve Afrika'nın kesişim noktasında yer alması sayesinde, veri merkezleri için ideal bir hub olma potansiyeline sahiptir. Dijitalleşmenin hızla yayılması ve bulut tabanlı hizmetlere olan talebin artması, dünya genelinde veri merkezlerine duyulan ihtiyacı her geçen gün artırmaktadır. Veri merkezleri, hem güvenli veri depolama hem de hızlı veri erişimi sağlayarak, dijital ekonominin kritik altyapılarından birini oluşturmaktadır. Kıbrıs'ın bu alanda lider bir bölgesel merkez olabilmesi için, altyapı yatırımları artırılmalı, enerji ve veri güvenliği konularında standartlar devreye alınmalı ve uluslararası işbirlikleri geliştirilmelidir.

62. Kamu, özel sektör, üniversite ve STK iş birlikleri ile Yenilikçi ve kamu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik kapsamlı projelerin oluşturulması. Bu sayede tüm paydaşların kullanımına sunulacak ortak kullanım teknoloji merkezlerinin kurulması da iş birliklerini olumlu yönde artıracaktır.

İş birliği merkezleri:

– **Teknoloji ve İnovasyon Merkezleri**

Üretim süreçlerinde verimliliği artırmak için Endüstri 4.0 ve otomasyon teknolojilerinin entegrasyonunun sağlanması ve ileri malzeme ve nanoteknoloji alanlarında araştırma ve üretim kapasitesinin artırılması amacıyla kullanılması.

– **Teknopark ve Kuluçka Merkezleri:**

Yenilikçi girişimlerin desteklenmesi ve teknoloji geliştirme faaliyetlerinin teşvik edilmesi için yeni teknoparklar ve kuluçka merkezleri kurulması, sayılarının artırılması,

– **Araştırma ve Geliştirme Merkezleri:**

Üniversiteler ve özel sektör arasında iş birlikleri yaparak Ar-Ge faaliyetlerine destek verilmesi.

– **Siber Güvenlik Merkezleri**

Siber tehditlere karşı koruma sağlamak ve güvenli dijital hizmetler sunmak için siber güvenlik merkezlerinin kurulması.

– **Kamu-Özel Sektör Ortak Yatırımları**

Yatırım Teşvikleri: Kamu ve özel sektör iş birliğiyle stratejik sektörlere yönelik yatırım teşvikleri ve hibe programları oluşturulabilir. Bu teşvikler, nitelikli işgücü yetiştirilmesini desteklemesi.

– **Altyapı Geliştirme:**

Kamu-özel sektör ortak yatırımlarıyla eğitim altyapısı güçlendirilebilir, modern laboratuvarlar, atölyeler ve eğitim tesisleri kurulması.

63. KKTC’de alanında yenilikçi çözümlerin oluşturulmasında; kümelenme, ulusal ve uluslararası stratejik iş birliklerinin artırılması.

KKTC’de istenilen seviyede verimli bir kümelenme oluşumu mümkün olmamıştır. Geçmiş yıllarda yapılan denemelerde firmaların küçük iç pazarda kendi aralarında yaşadıkları rekabetten dolayı istenilen güven ortamı oluşmamıştır. Bu deneyimlerden yararlanarak başlangıç olarak bir kümelenme oluşumu ancak büyük bir proje için belli firmaları bir araya getirerek olabilir.

Bu anlamda Sanayi Odası veya mevcut teknoparklar tarafından yeni bir girişim yapılması.

64. Kümelenmeyi ve stratejik iş birliklerini teşvik etmek amacıyla, Türkiye'nin de desteği ile, odak alanlarda Yenilik (inovasyon) Merkezleri kurulmalı ve

kümelenme içindeki yazılım şirketlerinin bu merkezlerden ücretsiz veya çok ucuza faydalanmalarının sağlanması.

65. KKTC'deki etkin sektörlerden bir diğeri de tarım ve hayvancılık sektörüdür. Tarım sektöründe mevcutta üretimde kullanılan teknolojiler üst düzey değildir. Ancak, bu alanda ülkede yeterli bilgi ve tecrübe vardır.

Bu anlamda benzer koşullara sahip ülkelerde kullanılmak üzere akıllı tarım ürünleri veya uygulamaların geliştirilmesi teşvik edilmesi.

66. KKTC'nin lokomotif sektörlerinden birisi olan Üniversite sektörü maalesef yerel ekonomiye ve yaşama yeterince katkı sağlamaktan uzaktır. Turizmin düşük olduğu dönemlerde ülkedeki pazarı büyütmek amaçlı teşvik edilen sektör geldiğimiz noktada sadece üniversite işletmecileri ve büyük ithalatçılara katkı sağlayıp ülke nüfusunun çok azına fayda eder durumdadır. Mevcut üniversitelerle iş birliği içerisinde geliştirilecek eğitim uygulamaları ülkemizde denendikten sonra rahatlıkla yurt dışına pazarlanabilir.

Üniversiteler bünyesinde kurulmuş ve yeni kurulacak teknokentler, üniversitelerin işlevlerini artıracak ve yurt dışına proje yapabilecek yeni olanaklar oluşturmaya katkı sağlayacaklardır.

67. Yazılım alanında öncelik verilecek ve teşvik edilecek odak alanların seçilmesi için KKTC sanayicilerini temsilen sanayi odası, üniversiteler ve kamu kurumları ile beraber Türkiye Bilişim STK'ları ve TÜBİTAK ile işbirliğinin sağlanması için ikili anlaşmalar revize edilmelidir. Belirlenen odak alanlarda Türkiye ve KKTC iş birliklerinin koordine edilebilmesi için Teknoloji Transfer Ofisleri kurulmalı, mevcut Teknokentlerin üniversitelerle ortak projeler geliştirilmesi teşvik edilmelidir.

68. KKTC'nin bilişim adası olabilmesi için siyasi iradeden sonra en önemli gereksinim KKTC'nin enerji ve iletişim alt yapısının ihtiyaca cevap verebilecek güçte olmasıdır. Şu andaki altyapı bu gereksinimi karşılayacak boyutta değildir ancak kademeli olarak yapılacak yatırımlarla zaman içinde ihtiyacı karşılayacak duruma getirilebilir. Yabancı yatırımcıların gelebilmesi için siyasi istikrar ve altyapı bir ön şart durumundadır.

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda hızlı iletişim altyapısı başta olmak üzere yeterli enerji kaynakları ve diğer altyapıların kurulması.

e-Devlet uygulamalarının hayata geçirilebilmesi ve tüm yurttaşlar tarafından kullanılabilmesi için de hızlı ve güvenilir bir internet altyapısı ve sürekli hizmet verebilen güçlü bir enerji sisteminin varlığı önemlidir.

69. İkiz dönüşümün (dijital dönüşüm + yeşil dönüşüm) uluslararası rekabette en önemli kriterlerden biri olduğu, bu koşulları sağlamadan üretilen ürünlerin özellikle Avrupa Birliği olmak üzere uluslararası pazarda rekabeti

sağlayamayacağı düşünüldüğünde, KKTC'nin bilişim adası projesinin başarısı için enerji altyapısının da karbon ayak izini düşürecek yeşil enerji olması gerektiğini de unutmamak gerekir.

70. Ulusal Siber Güvenlik Kurumu Kurulması: KKTC'de siber tehditlerle mücadele etmek ve ulusal dijital altyapıyı korumak için bir Ulusal Siber Güvenlik Kurumu kurulmalıdır. Bu ajans, kamu kurumları ve özel sektörle işbirliği yaparak siber güvenlik standartlarını uygulamalıdır.
71. KKTC'nin dijital altyapısının güvenliğini sağlamak için, kamu ve özel sektör kurumlarının uluslararası güvenlik standartlarına uygun sertifikasyon süreçleri başlatılmalıdır.
72. KKTC'nin yabancı yatırımcılar için cazibesini artırmak adına, vergi indirimi, arsa tahsisi ve kolay yatırım prosedürleri sunulmalıdır. Özellikle bilişim, Ar-Ge ve yeşil teknoloji alanlarında faaliyet gösterecek yabancı şirketler için özel ekonomik bölgeler kurulmalıdır. Bu bölgelerde vergi avantajları, düşük maliyetli altyapı ve hızlı iş yapma süreçleri sağlanmalıdır.

Bankacılık Sistemi

73. Kripto paralar, geleneksel finansal sistemlere olan bağımlılığı azaltabilir ve uluslararası ticaretin önünü açabilir. Kriptoya karşı yasaklayıcı bakış açısından uzaklaşıp nasıl daha verimli ve kara para önleyici birtakım düzenlemeler yapılabilir konusuna odaklanmalı ve aynı zamanda Kuzey ve Güney Kıbrıs arasındaki "Yeşil Hat Tüzüğü" maddeleri de ilgili kapsamda güncellenmelidir.
74. Kripto para kullanımının ambargoları aşma açısından yararları, kara parayla ilişkilendirilmesi gibi negatif yönleri hariç tutulacak şekilde tartışılmalıdır.

Ülkemizde paranın fonksiyonlarından değer saklama aracı olma için kripto varlıklara izin verilirken ödeme aracı fonksiyonu için izin verilmemektedir. Bu aslında kırılğan finansal sistemde risk alan kurumun riskini kolayca sistemin bütününe yaymasının önüne geçmesi için yararlıdır. Benzer bir yaklaşımla KKTC için de düzenlemeler yapılabilir.

75. Öncelikle mevzuat sisteminin güncellenmesi ve KKTC'de hali hazırda kullanılan UBAN sisteminin değişerek IBAN/Swift sistemine geçmesi uluslararası platformdaki engellerin aşılması için büyük katkısı olacaktır.
76. KKTC'deki yerel bankaların uluslararası IBAN hesap numarasına sahip olamamaları sebebi ile uluslararası havale sistemi içerisinde yer alamamaktadır. Bunu aşmak için ön görülen çözüm ek raporlarda verilmektedir.

Paydaşlar ve Görevleri

77. Paydaşlar ve Görevleri:

a) Devlet, Hükümet ve Yerel Yönetimler:

- Stratejik planlama ve politika geliştirme,
- Yatırım teşvikleri ve düzenleyici reformlar yapma,
- Teşviklerin ve desteklerin koordinasyonu.
- Politika ve yönetmeliklerin oluşturulması,
- Uluslararası İşbirliği anlaşmaları müzakeresi ve uygulanması

b) Yerel ve Uluslararası Üniversiteler ve Araştırma Kurumları:

- Ar-Ge faaliyetleri yürütme,
- İnovatif fikirler ve teknolojiler üretme,
- İşgücü piyasası için nitelikli insan kaynağı yetiştirme
- Teknoloji transferi ve ticarileştirme faaliyetleri.

c) Özel Sektör Şirketleri ve Girişimciler:

- Teknoloji ve bilişim projelerine yatırım yapılması ve iş geliştirme,
- İşbirlikleri ve ortak girişimler kurma,
- Yenilikçi ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi,
- Ürün ve hizmetlerin ticarileştirilmesi.
- Pazarlama ve küresel ticaret faaliyetleri.

d) Uluslararası Ortaklar, Finans Kuruluşları ve Yatırımcılar:

- Teknoloji ve sermaye sağlama,
- Global pazarlara erişim ve network oluşturma,
- Çapraz sınır işbirlikleri geliştirme.
- Projelere finansman sağlanması,
- Uluslararası pazarlara erişimde destek olunması,
- Yatırım stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması.

e) Sivil Toplum Kuruluşları ve Meslek Birlikleri:

- Toplumsal bilinç ve destek oluşturma,
- Mesleki eğitim ve gelişim programları sunma,
- Politika önerileri ve sektörel raporlar hazırlama.
- Toplumsal bilinç ve teknoloji eğitimi programlarının yürütülmesi,
- Sektörel standartların belirlenmesine katkıda bulunulması,
- Yerel kalkınma projelerinde aktif rol alınması

EYLEM PLANI

Hedefler İtibariyle Eylemler

Kısa dönem 2027, uzun dönemde hedef tarih olan 2033 yılı belirlenmiştir.

A. Bilgi Güvenliği Politikaları ve Hukuki Çerçevenin Belirlenmesi

Kısa ve Orta Dönem

1. Devlet Planlama Örgütünün Bilişim Adası Vizyon Hedefleri doğrultusunda bir stratejik çalışma planının gerçekleştirilmesi.
2. Kamusal bilgi ve iletişim güvenliği stratejik düzey rehberinin oluşturulması ve uygulanması.
3. Üniversitelerin programlarına bilgi güvenliği ve bilişim adası insan kaynağı yetiştirilmesine ilişkin eklemeler ve tanımlamaların yapılması.
4. İnsan kaynağı, alan uzmanı ve eğiticilerin yetiştirilmesine öncelik tanınması,
5. Bilişim adası gelişim odak ekosisteminin tespit edilmesi,
6. Bilişim adasında geliştirilip kazanım haline gelen teknolojiye ilişkin korunması gereken knowhow ve bilgi gizliliğinin sağlanması maksadıyla yeterli teknik ve idari alt yapının tesis edilmesi.

Uzun Dönem

7. Yapay Zeka Üniversitesi, Teknoloji Üniversitesi ve Çizgi Ötesi Teknoloji Modellerini destekleyen alanların akademik desteğini sağlayacak üniversite ya da benzer çerçevede kurumların ihdası,
8. İnsan kaynağı ve proje ekosisteminin geliştirilmesi için burs ve fon olanaklarının çeşitlendirilmesi, geliştirilmesi ve ihtiyaca uygun şekilde planlanarak dağıtılması.

B. KKTC Hukuk ve Mevzuat Sisteminde Yapılması Gereken Düzenlemeler

Kısa ve Orta Dönem

1. Öncelikli projeler: Bilişim altyapısını güçlendirecek projelere ve yerel start-up'lara öncelikli teşvik verilmesi,
2. Mevcut projeler: Daha önce teşvik alınmış başarılı projeler incelenerek benzer projelere destek sağlanması,
3. Karşılaşılan Sorunlar: Teşvik süreçlerinde karşılaşılan bürokratik engeller ve finansman sorunları tespit edilerek çözümler geliştirilmesi,
4. Altyapı Geliştirme: Bilişim altyapısının genişletilmesi ve modernizasyonu için yatırımların artırılması,

5. Yasal Düzenlemeler: Teşvikleri destekleyen yasal düzenlemeler ve regülasyonların iyileştirilmesi.

Uzun Dönem

6. Stratejik İşbirlikleri: Uluslararası işbirlikleri ve stratejik ortaklıkların artırılması,
7. Eğitim ve Yetenek Geliştirme: Bilişim alanında yetenek gelişimi ve eğitim programlarının sürdürülebilir hale getirilmesinin sağlanması.

C. Bilişim Adası Teşvik Ekosisteminin Oluşturulması için Yapılması Gereken Çalışmalar

Kısa ve Orta Dönem

1. Mevcut hukuki altyapının analizi ve uyumluluk süreçlerinin yönetilmesi,
2. Bilişim ve teknoloji şirketlerine yönelik teşvik ve destek programlarının geliştirilmesi,
3. Dijital eğitim ve bilişim okuryazarlığı alanında yasal düzenlemelerin yapılması,
4. Ulusal ve uluslararası yatırımcıların haklarının korunması için yasal düzenlemelerin yapılması,
5. KKTC'yi ilgi noktası yapacak reklam ve pazarlama faaliyetleri hazırlanması,

Uzun Dönem

6. Uluslararası iş birliklerin güçlendirilmesi,
7. Bilişim ekosisteminin geliştirilmesi,
8. Sürdürülebilir bilişim politikalarının oluşturulması ve uygulanması,
9. Bilişim Adası'na uygun Bilişim Teknolojileri Hukuku uzmanı yetiştirilmesi.

Ç. Kamu Dijital Dönüşüm

Kısa ve Orta Dönem

1. 2033 Bilişim Adası Vizyonu çerçevesinde Dijital Dönüşüm Strateji ve Eylem Planının oluşturulması.
2. Merkezi ve kamu kurum ve kuruluşlarında dijital dönüşüm çalışmalarından sorumlu ekiplerin oluşturulması.
3. Bakanlık ve kamu kurum ve kuruluşları dijital dönüşüm birim ve kadroları ve teknik personel istihdamı sağlanması.
4. Kurumsal bilişim stratejilerinin oluşturulması ve kurumsal dijital dönüşüm planlarının ortaya konması.
5. Kamu hizmetlerinin KKTC e-Devlet kapısından sunumu ve sunulacak hizmetlerin geliştirilmesine yönelik stratejinin belirlenmesi.
6. Kamu kurumları bilgi ve veri sunum standart ve politikalarının ortaya konması.
7. Yaşam kalitesinin artırılması için:

- 7.1. Hukuki ve yasal düzenlemelerin tamamlanması
- 7.2. e-Devlet ve e-Hizmetlerin tamamlanması
- 7.3. Dijital kültür, memnuniyet ve katılımcılık sağlanacak altyapının oluşturulması
8. Siber Güvenlik altyapısının sağlanması.

Uzun Dönem

9. Teknolojik altyapı ve entegrasyonun sağlanması.
10. Açık veri politikasının geliştirilmesi.
11. Akıllı şehirler projesinin başlatılması.
12. Yapay zekâ geliştirme politikası ve stratejisinin ortaya konması
13. Dijital Kalkınma için sektörel dönüşüm ve veriye dayalı karar mekanizmalarının oluşturulması.
14. İzleme ve değerlendirme sisteminin kurulması.
15. KKTC dijital indeksin oluşturulması.

D. Bilişim Adası Olma Yolunda İletişim, Teknolojik ve Enerji Altyapı Gerekliliklerinin Belirlenmesi

Kısa ve Orta Dönem

1. Alternatif bir enerji kaynağına dönüşüm planı oluşturulması,
2. Elektrikli araçlar politikasının ortaya konması ve mevzuatının hazırlanması,
3. Elektrikli araçlara yönelik olarak şarj istasyonu/enerji depolama altyapı çalışmalarının planlanması,

Uzun Dönem

4. Enerji arz-talep/arıza merkezi sisteminin kurulması,
5. Radyolink hattı gereksinimlerinin ortaya konması.

E. Bilişim Adası Yolculuğunda Yüksek Teknoloji, İnovasyon ve Ar-Ge Ekosisteminin Oluşturulması İçin Gereklilikler

1. Yazılım alanında üniversite-özel sektör iş birliğini güçlendirme programının oluşturulması,
2. TÜBİTAK benzeri yerel bir yapı kurulması,
3. Vergi indirimi merkezli endüstriyel finansman yapısının ortaya konması,
4. İhracat ve ithalatını kolaylaştırabilecek yöntem çalışması yapılması,
5. Yatırım ortamını iyileştirecek mevzuat çalışmaları ve eylem planı,

F. Dijital Beceriler ve Çevik İş Gücü Uyumu: "Teknoloji Geliştirme ve Beceri Kazanımı İçin Yeni Nesillerin Hazırlanması"

1. Dijital eğitim ekosisteminin oluşturulması,
2. Dijital beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi,
3. Uluslararası ve Türk öğrenciler için çekim merkezi oluşturma,
4. Tüm kritik sektörler için dijital beceri eğitim programları oluşturmak,

G. Kıbrıs'ın Küresel Pazarda Yer Almasını ve Rekabetini Kolaylaştırıcı Ticari Yöntemler, Yazılım, Donanım ve Hizmet Sektörlerinde Önceliklerin Belirlenmesi

Kısa ve Orta Dönem

1. 2033 Vizyonu Odak alanın ortaya konması için (oyun, turizm, sağlık, yapay zeka, siber güvenlik, robotik, veri analitiği, blok zinciri, kriptoloji, e-ticaret, telekom, 5g, bulut ve iletişim hizmetleri, akıllı evler, yeşil dönüşüm, fintek, akıllı tarım vb.) değerlendirme çalışması yapılması,
2. Yazılım sektörünün stratejik sektör olarak ilan edilmesi ve katma değerli ürünler üretilip pazara sunmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması.
3. Kamunun yerli bilişim şirketleri tarafından geliştirilen ürünleri kullanması için düzenlemelerin yapılması
4. Beyin göçünü önleyecek tedbirlerin alınması.
5. Yenilikçi projelerin oluşturulması için, kamu, özel sektör, akademi ve STK iş birliklerinin artırılması için düzenlemelerin yapılması
6. KKTC hedeflerine uygun sektörlerde yüksek nitelikli bilişimcilerin yetiştirilmesi için üniversitelerin müfredatları güncellenmesi

Uzun Dönem

7. Kısa ve Orta dönemde ortaya konulan düzenleme ve altyapı çalışmalarının uygulamaya konması.

H. Uluslararası Bankacılık ve Ticaret Uyumlulukları İçin Yapılması Gerekenler

Kısa ve Orta Dönem

1. Bankacılık işlemlerinin hız kazanmasını sağlayacak altyapının oluşturulması ve bankacılık sisteminin IBAN/SWIFT sisteminin uygulanması için gerekli düzenlemelerin yapılması
2. Kripto para gibi alternatif ödeme araçlarının kullanılmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması

Uzun Dönem

3. Kısa ve Orta dönemde ortaya konulan düzenleme ve altyapı çalışmalarının uygulamaya konması.

I.Bilişim Adasında Uluslararası Yatırımlar, Nitelikli İşgücü İstihdam ve Girişimcilik Teşvik Yöntemlerinin Belirlenmesi

Kısa ve Orta Dönem

1. Yabancı yatırımcılar için hukuki güvence ve mülkiyet haklarının korunması sağlayacak düzenlemeler yapılmalı ve bunların uluslararası pazarda duyuracak kampanya
2. Özel ekonomik bölgeler ve serbest ticaret alanları oluşturulması
3. Uluslararası geçerliliği olan sertifika programları vermeleri teşvik edilmeli ve yüksek nitelikli bilişimcilerin KKTC'de istihdamının sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılması
4. Yeni teknolojilerin takip edilmesi ve üniversite-sanayi STK-kamu iş birliklerinin artırılması için TUBİTAK ve Türkiye'deki bilişim STK'ları ile iş birliğinin kolaylaştırılmasına olanak sağlayacak düzenlemelerin yapılması
5. Uluslararası yatırımları çekme ve yatırıma yönlendirici ortamın oluşması için gerekli çalışmaların yapılması

Uzun Dönem

6. Kısa ve Orta dönemde ortaya konulan düzenleme ve altyapı çalışmalarının uygulamaya konması.

Katılımcılar

Etkinlik Yürütme Kurulu

1. Ali YAZICI, TBD Genel Başkan Yardımcısı, EYK Başkanı
2. Tayfun AYDINLI, KKTC BTHK Başkan Yardımcısı, EYK Başkan Yardımcısı
3. Ersin TAŞCI, TBD Denetim Kurulu Üyesi, EYK Üyesi

MASA-1: Bilgi Güvenliği Politikaları ve Hukuki Çerçevenin Belirlenmesi için Yapılması Gerekenler

1. **Av. Halil Murat BERBERER, Berberer Hukuk ve Danışmanlık Bürosu Avukat, TBD Bilişim Hukuku Çalışma Grubu Başkanı (Kolaylaştırıcı)**
2. Ziyet DENİZ, Complivio, CISO
3. Muharrem ÖZDEMİR, Girne Amerikan Üniversitesi İletişim Fakültesi, Yrd. Doç. Dr.
4. Betül GÜRYELİ, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Milli Teknoloji Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzm. Yrd.
5. Emre AKSU, Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumu
6. Ceyda USTAM, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. Legal Affairs Lawyer
7. Murat ÖZOKTAŞ, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. Proves & Project Manager
8. Medine ALBAYRAK, Kıbrıs Adli bilişim laboratuvarı Adli bilişim uzmanı
9. Fikret VEYSİ, Vodafone Mobile Operations Ltd. Uyum Müdürü

MASA-2: KKTC Hukuk ve Mevzuat Sisteminde Yapılması Gereken Düzenlemeler

1. **Av. Fehmi Ünsal ÖZMESTİK, Taygün & Özmestik Hukuk Bürosu Avukat, TBD Üyesi (Kolaylaştırıcı)**
2. Merve DEMİR, İ. Sağlamer Hukuk Bürosu, Avukat
3. Eylem GÖZ, KKTC Barolar Birliği, Avukat
4. Levent AVCI, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Uzmanı
5. Murat YERDELEN, Creditwest Bank Uyum Görevlisi
6. Simge İNSEL, Sayıştay Başkanlığı Hukukçu
7. Berk OZANLAR, KKTC Barolar Birliği Avukat
8. Olcay YILDIZ, TÜRKKEP A.Ş. Genel Müdür
9. Burak ÖZDEMİR, Albank Ltd., İş Geliştirme ve Süreç Yönetimi Müdür Yardımcısı
10. Sevilay TACEL, BTHK Hukukçu
11. Çağrı OKAN, Vodafone Mobile Operations Ltd., Avukat

12. Yarkın DEMİRKİRAN, Kıbrıs Türk Barolar Birliği Stajyer Avukat
13. Demet ÇELİK ULUSOY, DAÜ ve KKTC Kişisel Verileri Koruma Kurulu Doç. Dr.
14. Sezi SIDAL, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. Avukat
15. Cemre İPÇİLER, Barolar Birliği Konsey

MASA-3: Bilişim Adası Teşvik Ekosisteminin Oluşturulması için Yapılması Gereken Çalışmalar

1. **Deniz TİRYAKİOĞLU, TBD İstanbul Şb. Onur Kurulu Üyesi (Kolaylaştırıcı)**
2. **İ. İlker TABAK, TBD Disiplin Kurulu Bşk. ve TBK Bilişim Sist. AŞ YK Bşk. (Kolaylaştırıcı)**
3. Cem KALYONCU, Lefke Avrupa Üniv. Öğr. Üyesi ve Technolink Software Direktör
4. Emine AKMANLAR, Netonline Bilişim Ltd Şti, Hukuk Danışmanı
5. Gökhan YENGİN, Vodafone, Ticari Pazarlama Md.)
6. Işıl EVER, KKTCELL, Avukat
7. Mehmet BEYAZ, TTGINT LTD, CTO
8. Metin GENÇKOL, TC STB, Sanayi ve Teknoloji Uzmanı
9. Necibe BERKUT, Vodafone, Direct Cost & Assurance Mng.
10. Reyhan SAYSEVEN, KKTCELL, Regülasyon Uzmanı
11. Tolga ŞAHİNGÖZ, TC STB, Teşvik Uyg. ve Yab. Serm. G.Md.lüğü Sanayi ve Tekn. Uz.

MASA-4: Bilişim Adasında e-Devlet, Kamu Hizmetleri ve Kamu Dijital Dönüşümün Sağlanması için Yapılması Gerekenler

1. **Selçuk KAVASOĞLU, TBD İcra Kurulu Danışmanı, Disiplin Kurulu Üyesi (Kolaylaştırıcı)**
2. Kerim TAŞKAN, TÜRKSAT,
3. ŞENAY AKTUNA, Vodafone Mobile Operations Ltd.,
4. Cem BEYAZ , Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumu,
5. Laika KARŞILI, Nucleus Software,
6. Esat GÜRHAN, Kıbrıs Türk Bilgisayar Mühendisleri Odası,
7. Buğçehan ARIKLI, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.,
8. Bertuğ TOZAN, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.,
9. Murat FARUK ÖZTÜRK, TÜRKKEP
10. Pelin KARAMIŞ, TÜRKKEP,
11. Yrd. Doç. Dr. Kaan UYAR, Yakın Doğu Üniversitesi,
12. Ahmet ER, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
13. Koray UĞURLUAY, Bireysel

MASA-5: Bilişim Adası Olma Yolunda İletişim, Teknolojik ve Enerji Altyapı Gerekliliklerinin Belirlenmesi

1. **Prof. Dr. Asım Egemen YILMAZ, Ankara Üniversitesi, TBD Akademi Başkanı (Kolaylaştırıcı)**
2. Aysal EREN, Vodafone Telsim
3. Uğur RUSO, Vodafone Telsim
4. İzzet ÇINAR, Netonline ISP
5. Emrah Osman NURİ, Limasol Bank
6. Tolga ÖZTÜRK, ABN Training
7. Hüseyin KARAYAĞIZ, VPG Enerji
8. Metin KAYHAN, KKTC Turkcell
9. Yılhan SEÇKİNER,
10. Niyazi ÖZTOPRAK, KKTC Telekomünikasyon Dairesi
11. Cemal C?, KKTC Telekomünikasyon Dairesi
12. Hasan KÖYLÜOĞLU, KKTC Dijital Dönüşüm Ofisi
13. Cihan VATANSEVER, VPG Enerji
14. Buğra GAZİOĞLU, KKTC BTHK
15. Mehmet CEZZAR, KKTC BTHK

MASA-6: Bilişim Adası Yolculuğunda Yüksek Teknoloji, İnovasyon ve Ar-Ge Ekosisteminin Oluşturulması İçin Gereklilikler

- 1- **Prof. Dr. Adem ŞAHİN, TOBB-ETÜ Öğretim Üyesi (Kolaylaştırıcı)**
- 2- **Tolga T. TUNCER, TBD İcra Kurulu Başkanı (Kolaylaştırıcı)**
- 3- Hüseyin GÜNEY, Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi
- 4- Cemaliye KAHVECİSOY, KKTC Telsim
- 5- Mehmet ERTUĞRUL, Vodofone
- 6- Togan ÇAKMAK, Vodofone/Bilgisayar Mühendisleri Odası
- 7- Bülent YALÇIN, ALBANK
- 8- Rauf USAL, Near East Technology
- 9- Fikri KATİPOĞLU, Dijital Dönüşüm E-Devlet Kurumu
- 10- Mehmet İlker GELİŞEN, YDÜ
- 11- Murat FAHRİOĞLU, ODTÜ KKK
- 12- Hasan DEMİREL, DAÜ
- 13- Temel ÜNGÖR, GİTYAD
- 14- Fatih Sinan ESEN, TÜBİTAK
- 15- Emrullah EMEN, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- 16- Mağfiret Serap SARİOĞLU, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- 17- Prof. Dr. Murat ÖZGÖREN, NERİTA Yakın Doğu Üniversitesi
- 18- Niyazi BAKİROĞLU, GİTYAD

MASA-7: Dijital Beceriler ve Çevik İş Gücü Uyumu: "Teknoloji Geliştirme ve Beceri Kazanımı İçin Yeni Nesillerin Hazırlanması

1. Doç. Dr. Meltem ERYILMAZ, Ostim Teknik Üniversitesi Yazılım Mühendisliği Bölüm Başkanı (Kolaylaştırıcı)
2. Mehmet TOYCAN, (KKTC Eş Koordinatörü)
3. Remziye ÖZPOLİLİ, Girne Belediyesi Profesyonel Erickson Koçu & Yüksek Performanslı Takım Koçu
4. Hüseyin UZUNBOYLU, Girne Üniversitesi Prof. Dr.
5. Eylem GÖZ, KKTC Barolar Birliği Avukat
6. Çağın İZKAN, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. Software Engineer
7. Eda AŞILI, TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı (BİTO) Eğitim Atölyeleri Müdürü V.
8. Cavit TUNA, Netkent Akdeniz Araştırma ve Bilim Üniversitesi Genel Sekreter
9. Özgür YEL, Endüstri Mühendisi
10. Aytaç TANRIVERDİ, Vodafone Mobile Operations LTD Digital Uygulama Geliştirme & IT Operasyon Müdürü
11. İbrahim BABALIKI, Near East Technology Sistem ve Donanım Grup Müdürü
12. Mehmet BEYAZSAÇLI, Girne Üniversitesi
13. Direnç ÖZKAN, Vodafone Mobile Operations LTD Mevcut Baz Yönetimi Yöneticisi
14. Nuriye SANCAR, Near East University Doç Dr
15. Nadire ÇAVUŞ, Yakın Doğu Üniversitesi Prof. Dr.
16. Fatma Nur AKIN, TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı(BİTO) Kıdemli Uzman
17. Ç. Nehir AKŞİRİN BORLUK, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji Uzmanı
18. Emre TEPE, TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) Bilimsel Programlar Kıdemli Uzmanı
19. Koray ALTUNKAYA, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. Software Engineer
20. Salih İÇİL, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. Software Engineer
21. Bilgin BİLİZ, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. Demand&Project Manager
22. Dr. Jülide ERDAL ÜNGÖR, Fırat Üniversitesi Dr.
23. Tahir YEŞİLADA, KKTC Rekabet Kurulu Dr.

MASA-8: Kıbrıs'ın Küresel Pazarda Yer Almasını ve Rekabetini Kolaylaştırıcı Ticari Yöntemler, Yazılım, Donanım ve Hizmet Sektörlerinde Önceliklerin Belirlenmesi

MASA-9: Uluslararası Bankacılık ve Ticaret Uyumlulukları İçin Yapılması Gerekenler

MASA-10: Bilişim Adasında Uluslararası Yatırımlar ve Nitelikli İşgücü İstihdamı İçin Teşvik Yöntemlerinin Belirlenmesi

- 1- **Dr. Aydın KOLAT, VERİSİS (Kolaylaştırıcı)**
- 2- **Ertan BARUT, TOBB YAZILIM Meclisi (Kolaylaştırıcı)**
- 3- **Dr. Ayşegül AK, Başkent Üniversitesi Öğretim Üyesi (Kolaylaştırıcı)**
- 4- Eylem AKAY, Dijital Dönüşüm ve Elektronik Devlet Kurumu
- 5- Hasan AMCA, YÖDAK
- 6- Ahmet ARIK, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.
- 7- Feremez ATAĞ, Nurol Construction
- 8- Fatma ATAKAN, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.
- 9- Özden BARDAK, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.
- 10- Ayşe BİLEN ACAR, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı AB ve Dış İlişkiler GM
- 11- Özgür ÇAKMAK, Vodafone
- 12- Erbuğ ÇELEBİ, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
- 13- Lisani DENİZ, Denizler Bilişim Hizmetleri Ltd.
- 14- Kemal ELMAS, KKTC Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu
- 15- Kazım ERARSLAN, Paypoint
- 16- Yeliz EROSAL GEDİK, Vodafone Operations Ltd.
- 17- Tamer GARİP, CİU Startup Studio
- 18- Bülent GENÇ, Birnet Yazılım
- 19- Muti GÖKKAYA, Nurol Construction
- 20- Can GÜRLEK, T.C. Sanayi ve T. Bkn. Teşvik Uyg. ve Yabancı Sermaye GM
- 21- Özkul HARAÇ, Kıbrıs Türk Stratejik Araştırmalar ve Düşünce Merkezi
- 22- Barış HİÇSÖNMEZ, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.
- 23- Necip KARAKURT, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.
- 24- Şerife KOMUT, Creditwest Bank
- 25- Bertuğ KORUCU, Kadeaş
- 26- Prof. Dr. Mustafa MENEKAY, Başbakanlık
- 27- Hüseyin MOZAIKÇI, Vodafone Mobile Operations
- 28- Emir Ekin ÖRS, Niyel Technologies
- 29- Aslı ÖZGEN EREN, YAGA
- 30- Metin ÖZTÜRK, Near East Technology
- 31- Kutlu SAGAY, Seneka
- 32- Oğuz SOMUNCUOĞLU, Creditwestbank
- 33- Şeren SÖZGEN, Nucleus Software Ltd
- 34- Ezgi TAPTIK, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.
- 35- Kadri TOKER, Devlet Planlama Örgütü
- 36- Özge Berk TOKER, Vodafone Mobile Operations Ltd.
- 37- Bora TUCCAROĞLU, Creditwest Bank Ltd./Kişisel Verileri Koruma Kurulu
- 38- Gürhan UNCÜOĞLU, Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd.
- 39- Dicle VURAL, Devlet Planlama Örgütü
- 40- Gülsün YALÇIN, Vodafone Mobile Operations Ltd.
- 41- Özgür YELEĞEN, Başbakanlık
- 42- Aytac YENAL, T.C. Lefkoşa Buyukelciliği
- 43- Nihat YILMAZ, KKTC Bilişim Derneği
- 44- Zehra YILTAY, Devlet Planlama Örgütü
- 45- Şerife KOMUT, Creditwest Bank

KKTC
BAYINDIRLIK
VE ULAŞTIRMA
BAKANLIĞI

Ufuk 2033 Bilişim Adası KIBRIS Vizyon Çalıştayı

6 Haziran 2024 - Concorde Tower, Lefkoşa KKTC

